

Danish University Colleges

Samspil mellem profession og uddannelse. Tendenser, muligheder og udfordringer i læreruddannelsen.

Kondenseret fra review af FoU arbejder fra 2004 - 2010 i læreruddannelsen VIAUC.

Frederiksen, Lisbeth Angela Lunde

Publication date:
2011

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Frederiksen, L. A. L. (2011). *Samspil mellem profession og uddannelse. Tendenser, muligheder og udfordringer i læreruddannelsen. Kondenseret fra review af FoU arbejder fra 2004 - 2010 i læreruddannelsen VIAUC.*
http://www.viauc.dk/udvikling/skole/Sider/program_samspilprofessionuddannelse_skole.aspx

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Download policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Samspil mellem profession og dannelse. Tendenser, muligheder og udfordringer i læreruddannelsen

---

Kondenseret fra review af FoU arbejder fra
2004 - 2010 i læreruddannelsen VIAUC

Lisbeth Lunde Frederiksen. 2011

Samspil mellem profession og uddannelse. Tendenser, ligheder og udfordringer i læreruddannelsen.

Kondenseret fra review af FoU arbejder fra 2004 - 2010 i læreruddannelsen VIAUC.

Abstract:

Rapporten er et kondenseret reviewarbejde af indsamlede erfaringer fra forsknings- og udviklingsprojekter i VIAUC's læreruddannelser de sidste seks år. Et review af tendenser, muligheder og udfordringer inden for samarbejdsrelationer mellem profession og uddannelse, som har bidraget til professionel og eventuelt fortsat professionel udvikling (professionel praksis) og til kvalificering af professionsuddannelsesdidaktikken.

Initiativerne til samspil mellem profession og uddannelse har været mangfoldige i læreruddannelserne, ligeledes formålet med disse samspil.

Der er været initiativer inden for temaerne: partnerskab, videndeling og alternative læringsrum, gensidighed og deltagerstyring, etablering af læreprocesser, hvor sammenhæng mellem teori og praksis søges tydeliggjort i anderledes undervisningsformer, udvikling af professionel refleksion i relation til praksis, udvikling af skolekultur, udvikling af undervisning i folkeskolen, udvikling af professionel refleksion i relation til praksis, problemstillinger og erfaringer, der kan bruges i undervisningen i læreruddannelsen og generering af overordnet generel viden.

Ud fra analyse af ovenstående temaer peges der på, at det kan være hensigtsmæssigt fremover at have fokus på samspillet samarbejdsprocesser, og fokus på gensidighed og deltagerstyring. I den forbindelse er der gode erfaringer med fx partnerskabstænkning og metoderne: "spiraludvikling i Deweysk forstand" eller aktionslæring.

Endvidere er der vigtige erfaringer med "praktikker" i andre former udover de ordinære formaliserede praktikker, som led i at skabe dybde og bredde i praktikken samt større samspil mellem uddannelsens to læringsarenaer.

Det anbefales, at man implementerer allerede gjorte erfaringer i forbindelse med læreruddannelsens ordinære praktikker så som formaliserede samtalefora og formaliserede fokuserede samtaler i relation til praksis, deltagelse af undervisere i disse formaliserede samtaler, større involvering fra de teoretiske fag i forberedelse og efterbearbejdning af praktik, skriftlige produkter i relation til praktikken samt har fokus på at højne informationsniveau og videndelingen mellem uddannelsens fag og profession.

Endvidere peges der på, at man må være opmærksom på, om et udvidet samspil fører til udvikling mod en forfladigelse af opfattelsen af, hvad praksis og professionel udvikling er, og om det undersøgelsesorienterede faciliterer analytisk og kritisk tænkning om undervisning og udvikler nysgerrighed over for oprindelige begrundelser for praksis hos såvel studerende som lærere.

Derudover kan det være hensigtsmæssigt, at der stilles krav til projekterne i forhold til metode og afrapportering, og krav om at underviseres kompetencer med hensyn til metode og systematik i FoU arbejder udvikles.

Endelig anbefales det, at professionshøjskolen i langt højere grad generelt i uddannelsen *systematisk* bruger de indhøstede erfaringer vedrørende samspil mellem uddannelse og profession, og at man udvikler og videreudvikler strategier med hensyn til at omsætte allerede gjorte erfaringer til nye professionsdidaktiske tiltag i uddannelsen for dermed at kvalitetsudvikle læreruddannelsen og professionen på baggrund af viden genereret af uddannelsens egne aktører.

Nøgleord: Samspil mellem profession og uddannelse, partnerskab, gensidighed, deltagerstyring, teori-praksisforhold, teori- praksis kobling, videndeling, alternative læringsrum, professionel refleksion, praksislæring og brobygning.

Indholdsfortegnelse

Abstract.....	2
Indholdsfortegnelse	4
Indledning	5
Formål.....	5
Metode	5
Vedrørende søgeprocessen.....	5
Kvalitetskriterier.....	6
Andre kriterier	7
Hvordan er der blevet arbejdet.	8
Partnerskab, videndeling og alternative læringsrum.....	8
Gensidighed og deltagerstyring.....	11
Aktionslæring.....	12
Unikke oplevelser – at etablere læreprocesser, hvor sammenhæng mellem teori og praksis søges tydeliggjort i anderledes undervisningsformer.....	12
Udvikling af professionel refleksion i relation til praksis.	13
Udvikling af skolekultur	16
Udvikling af undervisning i folkeskolen i form af fx nye undervisnings- og læringsformer.....	17
Opsamling af viden og erfaringer, problemstillinger og diskussionspunkter, der kan bruges i undervisningen i læreruddannelsen, og kvalificere praksis i folkeskolen.....	18
Generering af overordnet generel viden.....	18
Konklusion.....	19
Generelt om udviklingsprojekterne.....	23
Ud fra ovenstående anbefales følgende	24
Referencer	26
Kondenseringer – bilag	30

Indledning

Læreruddannelsen er en professionsuddannelse og må udøve professionsorienteret didaktik. Kvalificeringen af lærere sker gennem to formelle læringsarenaer; teoretisk undervisning og praksisfeltet/professionen.

I professionsbachelorbekendtgørelsen tales der om samspil mellem teori og praksis. Der står fx :

§4 Uddannelserne er selvstændigt afrundede forløb, der omfatter både teori og praktik. Praktikken skal i samspil med uddannelsens teoretiske del styrke den studerendes læring og bidrage til opfyldelsen af uddannelsens mål for læringsudbytte.

Stk. 2 I praktikken arbejder den studerende med fagligt relevante problemstillinger og opnår kendskab til relevante erhvervsfunktioner. Uddannelsesinstitutionen skal sikre, at der er en klar sammenhæng mellem den teoretiske undervisning og praktikken med udgangspunkt i den studerendes mål for praktikken. (Lov om erhvervs- og professionsbacheloruddannelserne nr. 207 af 31.03.08)

Dette kræver, at uddannelserne må have aktuel viden om professionen, dens muligheder, udfordringer og dens praktiske udøvelse i felten for dermed at kunne kvalificere de professionelle bedst muligt til professionsudøvelsen. Samtidig har professionerne brug for teoretisk viden for at kunne udfordre, forstå, udøve og udvikle tidssvarende optimal undervisning. Der er således brug for et samspil mellem profession og uddannelse for at udvikle professionalitet og fortsat professionalitet. Et sådant samspil må kunne give et gensidigt udbytte for såvel professionen som uddannelsen.

Formål

Formålet med reviewarbejdet har været at kondensere og formidle indsamlede erfaringer fra allerede gennemførte forsknings- og udviklingsprojekter (FoU) og specielt udviklingsarbejder i dansk læreruddannelsesregi, der beskriver erfaringer fra - og indhold i forbindelse med samarbejdsrelationer mellem profession og uddannelse gerne i andre sammenhænge end lige praktikken, og som har bidraget til professionel og eventuelt fortsat professionel udvikling (professionel praksis) og til kvalificering af professionsuddannelsesdidaktikken. Hensigten hermed har været at skitsere nogle tendenser, muligheder og udfordringer inden for feltet, som på sigt kunne kvalificere fremtidige FoU projekter og som kunne pege frem mod anbefalinger om yderligere tiltag, der kunne være værd at videreudvikle og implementere i et fremtidigt samspil mellem læreruddannelse og profession.

Metode

Vedrørende søgeprocessen

Generelt har det vist sig at være særdeles vanskeligt at finde frem til projekter til et review af FoU omhandlende samspil mellem profession og uddannelse i professionshøjskolerne. En manglende offentliggørelse af udviklingsarbejderne i skriftlig form er den vigtigste årsag til vanskelighederne. Dette skyldes formentlig, at mange udviklingsarbejder har været kontekstbundne, karakteriseret ved at være

erfaringsbaserede og lokale, men ikke nødvendigvis overførbare til andre sammenhænge. Der har således været tale om generering af praksisviden og udviklings-/ professionsviden¹.

En anden årsag til vanskeligheder med at finde frem til projekterne kan skyldes de mange fusionsprocesser, som uddannelserne har været igennem; først til CVU'er dernæst til UC'er. Rapporter over udviklingsarbejder i professionsuddannelsesregi har oftest haft plads på institutionernes hjemmesider, men med fusionerne er de ikke blevet overført til de nye hjemmesider. Fusionsprocesserne har betydet nye hjemmesider og nye oversigter. Fusionerne har også i flere tilfælde medført nye udviklingsledere, hvorfor billedet har været, at ingen længere har overblik over, hvad der findes af rapporter etc. fra de sidste 10 år eller endsigende viden om, hvor man kan finde det. Mange afrapporterede udviklingsarbejder er således så at sige; druknet i fusionsprocesserne. I forbindelse med reviewarbejdet har der været udsendt e-mails med information om reviewarbejdet og anmodning om svar om oplysninger om kontaktpersoner, hjemmesider, oversigter eller lignende, hvor man kunne finde oplysninger om projekter af eventuel interesse, men forgæves.

Endvidere har der været søgt på UC'ernes nyoprettede portal for forsknings- og udviklingsaktiviteter i professionshøjskolesektoren PURE: UC-viden (<https://www.ucviden.dk/portal/>). Portalen er kommet i stand gennem et fælles samarbejde mellem de danske professionshøjskoler og ingeniørhøjskoler. Samarbejdet er i stadig udvikling, hvorfor man ikke med garanti kan sige, om alle forsknings- og udviklingsaktiviteter er registreret i denne, og medarbejdere i UC – regi har under ingen omstændigheder været forpligtet til at registrere deres arbejder før 2010 i portalen. Søgeordene har her været: Samspil mellem profession og uddannelse, læreres læring, mentor, nyuddannede lærere, aktionslæring, førlørdning, tutor, videndeling, læring i arbejdslivet, videreuddannelse af lærere, udvikling gennem deltagelse, forsøgsskoler, karriere, lærerspecialisering, professionsviden, praksislæring og brobygning. Søgeord som programgruppen havde arbejdet sig frem til ud fra reviewets formål. Søgningen gav ingen nævneværdige resultater i forhold til det materiale, der var blevet indsamlet ved personlig kontakt og information til uddannelsesstederne i VIAUC.

Det har betydet, at reviewarbejdet i UC - regi blev reduceret til reviews af læreruddannelsesprojekter i VIAUC, idet der i VIAUC var mulighed for at få oversigter og rapporter over relevante projekter pga. personligt kendskab til uddannelsesledere og tidligere og nuværende udviklingsledere. Også i dette regi har der været udsendt e-mails til uddannelsesstederne og der har, som nævnt, været personlig kontakt med udviklingslederne og uddannelseslederne i Århus, Skive og Silkeborg. Det er dog ikke lykkedes at få en sådan kontakt i stand til læreruddannelsen i Nissum. Når reviewarbejdet koncentrerer sig om læreruddannelsen, har det været fordi samme kontakt til pædagoguddannelserne ikke har givet noget resultat. I VIAUC regi har reviewarbejdet således indbefattet alle ud fra formålet relevante udviklingsarbejder på læreruddannelsen Silkeborg, læreruddannelsen Skive og læreruddannelsen Århus de sidste seks år samt udviklingsarbejder relateret til VIA's videncentre omhandlende læreruddannelse.

Kvalitetskriterier

I udvælgelsen af FoU projekter om temaet var der som udgangspunkt sat nogle kvalitetskriterier for det håndværksmæssige og det kommunikative. Kriterierne var

- at fremgangsmåden i projekterne var gennemsigtig,

---

¹ Praksisviden er karakteriseret ved netop at være erfaringsbaseret og lokal, men ikke nødvendigvis overførbart til andre sammenhænge. Udviklings-/ professionsviden er karakteriseret ved, at den søger at forklare praksis for at kunne intervenere. Den belyser på én gang et særligt fagligt eller tværfagligt domæne og inddrager samtidig de processer, hvori viden opstår og deles. (Undervisningsministeriet 2008)

- at der var en begrundelse for metodetilgang samt en klar formulering af, hvad der udvikles og/eller forskes i og hvorfor,
- at analyseresultaterne var sandsynliggjort eller erfaringerne dokumenteret eller
- at udviklingsarbejdet havde redegjort for hvilke teorier, det stod på skuldrene af- og i den sammenhæng, hvilket bidrag projektet forventedes at kunne give i denne sammenhæng.

Erfaringerne viste dog, at disse kriterier i højere grad kan knyttes til en universitær diskurs med generering af viden, der er teoribaseret og generaliseret, og som søger at forklare eller forstå et fænomen. Men en sådan diskurs har ikke været gældende eller dominerende i udviklingsarbejder i UC regi (i hvert tilfælde ikke for tidligere udviklingsarbejder inden kravet om udviklings- og forskningsbaseret undervisning blev stillet til læreruddannelsen). Hvor orienteringen i uddannelsesforskningen i højere grad har været rettet mod videnskabelig viden og derfor en optagethed af mere generelle perspektiver, har der i UC diskursen og herunder udviklingsarbejdsdiskursen i højere grad, førhen i hvert tilfælde, været en optagethed af at udvikle professionsviden med fokus på *resultater*, som kunne være anvendelige i forhold til problemstillinger i uddannelsesinstitutioners hverdag. Det vil sige, at udviklingsarbejderne i højere grad har haft karakter af i mere eller mindre grad systematisk *at beskrive processer og erfaringer fra pædagogisk praksis* (jf. Rasmussen m.fl., 2007). Udviklingsarbejderne har primært været knyttet til praktiske og pragmatiske forhold samt anvendelsesorienteret og kan langt hen ad vejen karakteriseres som anvendt forskning eller som modus 2 forskning (Gibbons et al. 1994, Nowotny et al. 2001) karakteriseret ved en problemløsningsorienteret tilgang, operation ud fra et relevans- og anvendelseskriterium og ved hovedsageligt at foregå i et samarbejde mellem videninstitutioner og det omgivende samfund (Blok Johansen 2010.)

Pædagogisk udvikling er i de fleste projekter blevet betragtet som konkrete handlinger, ideer og eksperimenter i pædagogisk praksis i samspil med nogen analyse, der kan give mulighed for videre refleksion og videre handling. I mange af udviklingsarbejderne har tendensen været, at de konkrete erfaringer ikke er blevet løftet op til mere generaliserede forståelses- og tolkningskategorier. Dette kan være skyldes, at den viden, der er blevet produceret er kontekstbunden og partikulær, men det kan også skyldes, at mange af udviklingsarbejderne ikke skriftligt er ”offentliggjort”, projekterne har primært været præsenteret mundtligt fx. ved workshops ved udviklingskonferencer i læreruddannelsesregi, hvorfor det ikke har været lagt megen tid og energi i mange af de skriftlige rapporter. Derudover kan det skyldes, at der generelt ikke har været de fornødne midler til en gennemarbejdet skriftlig dokumentation. Mange af de skriftlige rapporter bærer præg af pligtarbejde.

Andre kriterier

I udvælgelseskriterier for projekter havde programgruppen ” Samspil mellem profession og uddannelse” under Videncenter for skole- og institutionsstudier VIAUC” ud over kvalitetskriterierne først sat kriterierne: gensidighed i projekterne og at der i projekterne både skulle være tale om fortsat og begyndende professionel udvikling i samspillet mellem profession og uddannelse. Dette blev dog opgivet, da det ville have betydet meget få projekter som basis for reviewet. Ordet ”mellem” i forbindelse med profession og uddannelse blev derefter taget alvorligt i udvælgelsen, hvorfor en del projekter udelukkende omhandlede fx. forberedelse og efterbearbejdning af praktik ikke er taget med. Man kan dog diskutere om disse projekter alligevel ikke også omhandler samspil mellem profession og uddannelse.

Hvordan er der blevet arbejdet.

I arbejdet med reviewet er alle rapporter, artikler m.m. omhandlende udvalgte udviklingsarbejder blevet gennemlæst i sin fulde længde. Derefter er der blevet udarbejdet skriftlige abstracts / kondenseringer med dertil hørende kodninger². Kondenseringerne er blevet analyseret og derefter samlet i temaer, der efterfølgende er blevet beskrevet og eksemplificeret ved enkelte udviklingsarbejder. Samtlige kondenseringer i en yderligere koncentreret form vedlægges i bilag til artiklen som en bestræbelse på gennemsigtighed i reviewprocessen. Kvale (94) opererer i forbindelse med interviewtekster med forskellige fortolkningskontekster, fx offentligheden og forskersamfundet. Den oversigtsagtige koncentrede kondensering kan ligeledes ses som led i valideringsbestræbelser. Derudover er reviewarbejdet løbende blevet valideret i programgruppen; forskergruppen, samt i en lignende projektgruppe omhandlende samspil mellem profession og uddannelse.

I de udviklingsarbejder der har været i VIA inden for den begrænsning, som ovenfor er præciseret, har initiativer til samspil mellem profession og uddannelse været mangfoldige, ligeledes formålet med disse samspil. Jeg har forsøgt at kategorisere og tematisere initiativerne ud fra bl.a. indhold og formål, omend det til tider har været svært, idet mange af projekterne har flere temaer i spil på en gang. Temaerne som er fremkommet er:

- partnerskab, videndeling og alternative læringsrum,
- gensidighed og deltagerstyring,
- at etablering af læreprocesser, hvor sammenhæng mellem teori og praksis søges tydeliggjort i anderledes undervisningsformer,
- -udvikling af professionel refleksion i relation til praksis,
- -udvikling af skolekultur,
- udvikling af undervisning i folkeskolen,
- udvikling af professionel refleksion i relation til praksis,
- problemstillinger og erfaringer, der kan bruges i undervisningen i læreruddannelsen, og kvalificere praksis i folkeskolen
- generering af overordnet generel viden

I nedenstående vil jeg forsøge at udfolde temaerne gennem korte beskrivelser af eksempler på udviklingsarbejder, velvidende at flere af udviklingsarbejderne lige så godt kunne have været bearbejdet under et andet tema.

Partnerskab, videndeling og alternative læringsrum.

Der har specielt inden for det naturfaglige felt og i særdeleshed i CAND regi³ været arbejdet en del med partnerskabstankegangen. Målet har her været at styrke og udvikle samarbejde, videndeling og kvalificering af praktik og praksis for studerende, lærere og undervisere i en læringsfællesskabstænkning.

I udviklingsarbejdet "Udvikling af partnerskaber" Hjöllund Linderøth (2009) var målet at udvikle en naturfaglig kultur på skolerne og styrke nuværende og kommende naturfaglæreres kompetencer. I den forbindelse blev der bl.a. sat fokus på etablering af mødested for undervisere i naturfag på langs af ud-

---

² Kodning = de foreløbige mærkater, som undersøgeren sætter på mindre bidder af tekstdata (Coffey and Atkinson 1996)

³ CAND er nationalt videncenter for anvendt naturfagsdidaktik (www.cand.nu.)

dannelsessystemet i form af videndelingsdage med workshops vedrørende naturfagsundervisning gennemført af lærere fra både grund-, ungdoms- og læreruddannelserne samt af formidlere fra uformelle læringsmiljøer som fx museer. Der blev endvidere etableret videndelingsplatform for praktislærere og seminarielærere. Også de studerende deltog i videndelingsdagene med det formål at få et større indblik i forskellighed og udviklingspotentialer inden for den naturfaglige kultur på de forskellige skoler. Disse dage gav underviserne på læreruddannelsen et godt indblik i, hvilke naturfagsfaciliteter, de studerende blev en del af, både når de var i praktik og efterfølgende som nyuddannede lærere. Samarbejdet resulterede i, at de studerende udover praktikperioderne var med til events, møder m.v. inden for naturfag på de forskellige skoler. Derudover førte det til drøftelse af indhold og former for praktik i naturfag undervisere, folkeskolelærere og studerende imellem, som igen medførte, at de studerende i den følgende praktikperiode fik fastlagt ét emne, som alle studerende skulle undervise i praktik uanset klassetrin. Initiativet vurderes som en styrkelse af praktikken, men på hvilke måder, der er tale om styrkelse, nævnes ikke.

I udviklingsarbejderne ”Partnerskab mellem skoler og læreruddannelse- netværk og professionelt samarbejde”(Pontoppidan, 2009) og ”Partnerskaber- et projekt om gensidighed i udviklingen af naturfagsundervisning i skoler og læreruddannelse”(Pontoppidan, 2008/2009, 2010) var målet ligeledes at etablere netværk, her mellem kommunale forvaltninger, folkeskoler og professionshøjskoler og andre naturfaglige miljøer. Hensigten var at fremme formidling af viden og erfaringer fra naturfagene og naturfagsundervisningen mellem læreruddannelse og skoler, internt i skolerne og skolerne imellem og derigennem fremme en udvikling inden for feltet herunder fx naturfaglig kultur på skolerne generelt. Hensigten var ligeledes at øge samarbejde om en professionsrettet undervisning, der fokuserer på udvikling af de studerendes undervisningsfaglighed.

I den sammenhæng har der været arbejdet med etablering af partnerskaber og studiekredse og særlige mødesteder, virtuelt som reelt og der har været eksperimenteret med et udvidet praktiksamarbejde, hvor de studerende ikke blot har været på skolerne i praktikperioderne, men også løbende over hele skoleåret, hvor de har haft opgaver. De studerende har haft opgaver dels defineret af skolen⁴ dels defineret af læreruddannelsesstedet⁵.

Det konkluderes, at etablering af partnerskaber kan bidrage til, at aktuel udvikling på skoleområdet formidles ind i læreruddannelsen, samtidig med at lærere på skolerne tilføres faglig inspiration fra uddannelsen. Yderligere konkluderes det, at partnerskaber kan være med til at etablere et anderledes syn på udvikling af de studerendes undervisningsfaglighed: fra et mere ”privat” projekt (en integrativ fortolkning af undervisningsfaglighed) til en mere transformativ fortolkning af undervisningsfaglighed, hvor undervisningen bygges op på baggrund af vellykkede undervisningseksempler.

I projekterne ses tydelig inspiration fra tankegange bag Professional development Schools⁶ (Nielsen, 2011). Dette ses bl.a. i tanker vedrørende gensidighed og ved at lærere, studerende og undervisere sammen forholder sig til professionel udvikling.

Ovenstående projekt har inspireret til igangsættelse af et større projekt med følgeforskning på læreruddannelsen i Århus (Projekt ”Forsøgsskoler ”⁷)

⁴ fx deltagelse af pædagogisk råds møder, klassetur, temaugle m.m

⁵ Opgaverne har været af faglig/ fagdidaktisk /almen didaktisk art og har været defineret af lærerne i disse fag.

⁶ En Pds er en skole, der har indgået en kontrakt med et universitet om at skabe professionel udvikling. Her samarbejder lærere og ansatte på universiteter om at identificere og studere spørgsmål, som kan have interesse for begge parter. (se fx Cassandra L Book 1996)

⁷ <http://www.viauc.dk/LAERER/AARHUS/FORSOEGSSKOLE/Sider/Forsogsskole.aspx>

Formålet er at udvikle nye ligeværdige, gensidige samarbejdsformer udover de formaliserede praktikperioder. I projekterne ude på skolerne afprøver og udvikler lærere, undervisere og studerende nye tilgange og perspektiver på læreruddannelsens indhold og tilrettelæggelse gennem nye måder at samarbejde på. I den sammenhæng kan både praktikskoler, studerende, praktiklærere og undervisere ved læreruddannelsen byde ind med ideer til konkrete projekter, som man ønsker et samarbejde om.

Tanken er, at der gensidigt skal ske et umiddelbart erfarings- og videnflow mellem personer og institutioner med henblik på professionel udvikling og udvikling af en mere kompleks forståelse af teori/praksisrelationen. I projektet arbejdes der med således med udvikling af nye ligeværdige samarbejdsformer mellem uddannelse og profession. I dette regi er der fokus på, hvordan dette kan kvalificere aktørerne, både lærerne på uddannelsesstedet og lærerne på skolerne, men ikke mindst hvordan det kan kvalificere de lærerstuderendes udvikling af lærerprofessionalitet, herunder udviklingskompetence.

Læreruddannelsen i Skive har gennem en årrække etableret, udviklet og konsolideret et partnerskab med med Skive Kommunes skolevæsen, hvor bl.a. etablering af fagteamsamarbejder mellem profession og uddannelse har været i fokus (Godiksen og Horslund, 2010). Lærere, studerende og linjefagsundervisere samarbejder om at udvikle og udveksle materialer, viden og erfaringer omkring fagenes indhold og didaktik, både i relation til folkeskolen og til læreruddannelsen. Derudover har man samarbejdet om at få udarbejdet inspirationskataloger, ekskursionsinspirationsmateriale inden for forskellige fag og undervisningsmaterialer til før, under og efter ekskursioner, dels for at få lokalområdet inddraget dels for at få kvalificeret ekskursionernes faglige udbytte. Arbejdet har bl.a. resulteret i, at studerende har afprøvet forskellige udarbejdede emner / undervisning i praksis.

Yderligere har der været gennemført faglige inspirationsarrangementer for såvel lærere, studerende, undervisere og elever i Skive kommune og der er etableret et virtuelt forum for videndeling mellem lærere i kommunen. Endvidere arbejdes der med udvikling af innovative værksteder herunder innovation og idé udvikling i samspillet mellem læreruddannelse og folkeskole.

Det er karakteristisk for ovenstående beskrevne udviklingsprojekt, at det stort set er det eneste projekt, hvor man kan tale om et tæt koblet kontinuerlig projekt med intention om gensidige forandringsmønstre (jf. Nielsen, 2011). Man kan gisne om, at det kan handle om, at kommunen er ligeværdig gensidig partner i udvikling af projektet og / eller at de forskellige ledere i den forbindelse er involveret, engageret i eller blot har kendskab til projektet.

Også Hjøllund Linderoth (2008) har arbejdet med at udvikle didaktik til alternative uformelle læringsrum for folkeskoleelever. Et tema, som også er blevet fulgt af andre UC'er (fx Stougaard, B., 2009) På baggrund af en undersøgelse af læreres brug af alternative uformelle læringsrum (primært spørgeskemaundersøgelser og fokusgruppeinterview af lærere/brugere af disse læringsrum) blev der i udviklingsarbejdet ” Alternative læringsrum ” (Hjøllund Linderoth, 2008) taget initiativer til udvikling af undervisningstilbud i folkeskoleregiet i de uformelle læringsrum til gavn for undervisningen i de naturvidenskabelige fag, hvilket bl.a. yderligere gav anledning til bachelorprojekter om alternative læringsrum og elevers udbytte.

Det er karakteristisk for ovenstående projekter, at disse projekter, som de eneste, har fokus på samarbejdet og processen mellem profession og uddannelse som en del af udviklingsarbejdet. De forholder sig til samarbejdsprocessens udfordringer og muligheder i en form for metaperspektiv, hvilket må være relevant, hvis man generelt vil udvikle samspillet mellem profession og uddannelse.

Gensidighed og deltagerstyring

Gensidighed i et samspil betyder bl.a., at der bliver ført viden til uddannelsen og de studerende gennem samarbejdet med professionen og ligeledes ført viden til professionen gennem uddannelsen. Gensidighed betyder således, at der på én og samme tid er fokus på professionel udvikling og fortsat professionel udvikling.

Generelt må mange af udviklingsarbejderne i VIAUC betegnes som værende på et begynderstadium, hvis man ser på dem ud fra perspektivet deltagerstyring og gensidighed, både når det handler om refleksion over praksis og idé udveksling, udvikling af undervisning eller fastsættelse af problemstilling eller tema. Der er ikke mange projekter, hvor udgangspunktet har været en af folkeskolelærere eller af studerende identificeret problemstilling eller tema fra praksis⁸. Dette kan skyldes, at det inden etablering af videnscentre stort set udelukkende har været læreruddannelsesmidler, der er blevet brugt til de forskellige tiltag, idet udviklingsarbejder først og fremmest er blevet set som et middel til at øge kvaliteten i arbejdet som underviser på læreruddannelsen, hvorfor det også har været undervisere i læreruddannelsen, der har skullet tage initiativ og ansøge om midler.

Der har været nogle udviklingsarbejder, hvor man har været meget bevidst om aktivt at inddrage lærerne med henblik på at fremme lærings og forandringsprocesser i skolen (Godiksen og Horslund m.fl., 2010; Enemark og Iversen, 2004; Østergaard, 2005; Bladt Clausen m.fl., 2006).

Projekt ”Dialogens betydning og dannelse – i et interkulturelt dannelsesperspektiv” (Bladt Clausen m.fl., 2006) er et eksempel på et projekt, hvor der i høj grad har været gensidighed og deltagerstyring i forbindelse med udvikling af undervisning. Her har man i et fælles studiekredsarbejde mellem (undervisere og folkeskolelærere), arbejdet med teoretiske studier og undersøgelser af praksis. Folkeskolelærerne har gjort egen praksis til genstand for egen og underviseres undersøgelser i et forpligtende samarbejde. På baggrund af observationer af praksis og litteraturstudier har lærere og undervisere fra læreruddannelsen sammen skabt rum for samtale, refleksion over praksis og udvikling af praksis. Der har været tale om fælles udformning og udvikling af fx undervisningsplaner og systematisk indsamling af information om praksis med efterfølgende fælles refleksion. Et arbejde som har dannet grundlag for formulering af en række didaktiske kategorier og konstruktion af undervisning, som igen er blevet gjort til genstand for opmærksomhed, og studier. Der har således været tale om en slags ”spiraludvikling” bestående af kæder af processer: hindring, analyse, hypotese, eksperiment, evaluering refleksion osv. (jf. Deweys erfaringsbegreb (Dewey 1976, Elkjær 2007)). I projektet er der således sket en udvikling af undervisning men samtidig også genereret overordnet generel viden, som kan bruges i en udviklingsbaseret undervisning på læreruddannelsen.

Udviklingsarbejdet ”Fagudvikling i idræt” (Bjørnskov Thormann) er et anderledes eksempel. Her valgte en underviser fra læreruddannelsen at tilbyde et kursus bestående af vejledning og undervisning for alle idrætslærere på en skole efter interviews med lærerne og observation af deres undervisning på forskellige klassetrin med det formål at afdække behov for skole- og læreres udviklingsbehov i relation til faget idræt. En viden, der dels kunne bruges til udvikling af kursusindhold i efteruddannelsesregi, dels som indsigt i indholdsbehov, der kunne relateres til læreruddannelsen. Kurset blev fulgt op af afprøvning samt en ny runde med observation og interviews med henblik på yderligere udvikling.

---

⁸ Det kan have været fundet sted, men det er ikke nedskrevet i rapporterne, hvilket i sig selv vel er et tegn på, hvor væsentligt man har oplevet det.

Aktionslæring

Nogle udviklingsarbejder har arbejdet ret bevidst med aktionslæring som metode til fagdidaktisk udvikling (Bjørnskov Thormann, 200x; Lunde Frederiksen, 2011; Witzel Clausen, 2009; Østergaard, 2005; Hedegaard, 2010; Vilslev, 2009) og har gennem dette indirekte haft fokus på gensidighed og deltagerstyring. Udviklingsarbejderne har haft fokus på den læringsmæssige værdi af bidrag fra personer i ligestillede sammenlignelige positioner; fokus på at man lærer bedst af og med hinanden, parallelt med den daglige opgaveløsning.

I projekt "Aktionslæring i et efteruddannelsesforløb for naturtekniklærere" (Witzel Clausen, 2009) var formålet at give lærerne et større potentiale for udvikling af faget natur-teknik fremover. En underviser fra læreruddannelsen havde både rollen som traditionel underviser og som gruppesamtalekonsulent. Opgaven var at initiere læreprocesser i aktionslæringsgrupper bestående af natur- og teknik lærere på en skole, inden for et givent problemfelt, som tog udgangspunkt i deltagerens daglige praksis. Resultatet var udvikling af praksis og af samarbejde og videndeling mellem lærerne. Endvidere fik underviseren langt bedre indblik i skoleverden og professionen, større indsigt i problemstillinger, der rører sig i professionsfeltet, en viden og indsigt, som kan bruges i den almindelige grunduddannelse bl.a. til bedre perspektivering og eksemplificering af fagdidaktiske problemstillinger.

I forskningsprojektet "Erfaringer med mentorordninger i Herning kommune" (Lunde Frederiksen, 2011) har der været arbejdet med aktionslæring i forbindelse med mentorordninger. Hovedformålet med projektet har været at udvikle kvalificere konkrete tiltag i den danske folkeskole, der bl.a. kan fastholde såvel nye lærere som etablerede erfarne lærere, og som kan bidrage til kompetenceudvikling for erfarne etablerede lærere i konstruktivt samspil med understøttelsen af nyuddannede lærere. Resultaterne i forskningsprojektet peger bl.a. på, at der kan være perspektiv i at udvide én til én mentorordningen for nyuddannede det første år, til yderligere et år med gruppementoring. Der synes at være tegn på, at gruppementorordninger kan føre til professionel udvikling for både mentorer og nyuddannede lærere, og udvikle samarbejde/ erfarings-og videndeling deltagerne imellem. Ud over at udvikle mentorordninger har forskningen bidraget til indsigt i problemstillinger og diskussionspunkter, der kan være relevante at inddrage i læreruddannelsen bl.a. i de pædagogiske fag med henblik på kvalificering af praksis i folkeskolen.

Unikke oplevelser – at etablere læreprocesser, hvor sammenhæng mellem teori og praksis søges tydeliggjort i anderledes undervisningsformer

Nogle udviklingsarbejder omhandlende samspil mellem profession og uddannelse har haft fokus på elevens læring. Der er her tale om anderledes læring eller unikke oplevelser eller anderledes fagligt sigte, specielt i relation til de praktisk musiske processer (Ubbesen, 2006; Jørgensen og Ubbesen, 2007; Nielsen, 2005). I disse projekter har hensigten været at tydeliggøre en sammenhæng mellem teori og praksis gennem anderledes undervisningsformer. Udviklingsarbejdet "Komposition i klassefællesskabet" (Jørgensen og Ubbesen, 2007) er et eksempel på dette. Hensigten har her været at udvikle viden om kreative musikalske processer i klassefællesskabet. Samtidig med at der har været fokus på elevernes læring og i den sammenhæng unikke oplevelser, har der også været fokus på en fagdidaktisk udvikling hos såvel lærere som studerende.

Udviklingsarbejdet indebar et samarbejde mellem tre musiklærere i folkeskolen og deres musikklasser, en 3., 4. og en 5. klasse, en repræsentant for netværksgruppen Musikformidling.dk. (som fulgte projektet som sparringspartner) komponisten Pierre Dørge, og to undervisere fra læreruddannelsen. Der-

udover var der involveret to musiklinjehold: et første årgangs musiklinjehold, som efter en undervisning om komposition med børn deltog i en projektdag med Pierre Dørge og et fjerdeårgangshold, som komponerede med 4. klasse, som led i linjefagsundervisningen. Projektet omfattede *en forberedende fase*, en gennemførelsesfase og en efterbearbejdningsfase. I den forberedende fase mødtes læreruddannelsens undervisere, musikformidling.dk-repræsentanten og lærerne i folkeskolen og drøftede opfattelser af kreativitet. Medlemmer af gruppen fremlagde her kompositionsmodeller til inspiration for lærerne. Gennemførelsesfasen bestod dels af arbejde på skolerne og en projektdag på læreruddannelsesstedet. Elever i de tre klasser havde i deres musikundervisning arbejdet med komposition ud fra givne retningslinjer, mens læreruddannelsens undervisere havde observeret, optaget videoer og interviewet elever i kompositions processen, som efterfølgende skulle bruges til undervisningen på læreruddannelsen. På projektdagen arbejdede Pierre Dørge videre med børnenes kompositioner sammen med klasserne og deres lærere og dagen sluttede af med en koncert. Dette forløb blev fulgt af linjeholdsstuderende. Efterbearbejdningen havde fokus på det didaktiske og bestod af et møde med et musiklinjehold, og Pierre Dørge med en kompositionssession med musikalske og didaktiske overvejelser som det centrale element.

Karakteristisk for projekterne ”unikke oplevelser” er, at det i en eller anden form også er ”unikke projekter” forstået som at projekterne bærer præg af at være ”engangsforestillinger” og ikke tiltag, der kan bidrage til generelle professionsdidaktiske tiltag.

Udvikling af professionel refleksion i relation til praksis.

I mange af udviklingsarbejderne har udvikling af de studerendes aktuelle viden og kunnen været i forgrunden gennem en styrkelse af relationen og samspil mellem teori og praksis dimensionen. Der har været fokus på at fremme den professionelle læring/ refleksion gennem undersøgelser i praksis, hvor det først og fremmest har været de studerende, der har været de undersøgende. Mange af udviklingsarbejderne har haft fokus på udvikling af ”*relevante kompetencer hos de studerende som led i en professionalisering*” (Henkel, 2009; Bladt Jørgensen, 2008; Andreasen, 2007; Maibom, 2010; Hedegaard, 2010; Jensen, 2010; Rasmussen m.fl., 2010) De fleste initiativer har således koncentreret sig om de studerendes læring, men man må formode, at også den erfarne lærer indirekte må have tilegnet sig viden, indsigt og kompetencer gennem disse processer.

I flere projekter har det bagvedliggende formål været udvikling af reflekterende praksis bl.a. med henblik på at kvalificere det professionelle skøn på basis af teori og erfaring i samspil. De primære foki har her været på dels, hvordan teori kan understøtte praksis, dels de studerendes fordybelser og undersøgelser fx ud fra teori, afprøvning, udvikling, refleksion, teori afprøvning etc. ud fra almindidaktiske og fagdidaktiske temaer.

Som eksempler på dette kan nævnes projekt ”Adaptionsklasser knyttet til linjefagsundervisningen i matematik”(Andreasen, 2007) og projektet ”Udvikling af teori-praksisforholdet i danskfaget med fokus på fagområdet læseforståelse”(Bladt Jørgensen, 2008).

I projektet ”Adaptionsklasse...”(Andreasen, 2007) samarbejdede et matematikhold på læreruddannelsen med en matematiklærer og en klasse i folkeskolen over et år. Formålet var

- at de studerende skulle blive i stand til at fastholde praksisfeltet i samspil med det teoretiske indhold i studiet,

- at de studerende skulle blive bekendt med matematiklærerens fagdidaktiske arbejder, herunder valg af matematisk indhold, arbejdsformer og organisering, materialer mv.
- at matematiklæreren på skolen og underviseren på læreruddannelsen skulle udnytte hinandens kompetencer til personlig opkvalificering af egen praksis.

De studerende overværede i grupper et modul om ugen af en 3. klasses matematik undervisning over et år. Til hvert besøg var der i linjefagsundervisningen aftalt tre fokuspunkter til observation inden for fagdidaktiske områder. Fokuspunkterne var udsprunget af det aktuelle undervisningsindhold i matematik i læreruddannelsen og af praksiserfaringer i skolerne. Efterfølgende blev der skrevet referat af observationerne og rammesat en debat ud fra fokuspunkter og observationer under ledelse af den observerende gruppe studerende. Observationerne gav anledning til fælles analyse og refleksion over bl.a. folkeskolelærerens didaktiske valg. Emnerne blev sat i relation til teoridannelser, og på den måde blev praksis udgangspunkt for den teoretiske undervisning og omvendt teoretisk undervisning udgangspunkt for observation af praksis. Derudover har matematiklæreren holdt oplæg på linjeholdet i relation til forskellige af disse fokuspunkter. Erfaringerne har været, at dette på et *"meget tidligt tidspunkt i studiet kvalificerede de studerendes udtryk med karakter af "synsninger" til forståelse, der også medtænker viden"*.

Også i projektet om kvalificering af litteraturundervisning i indskolingen (Bladt Jørgensen, 2008) har der været tale om en tæt kontakt mellem læreruddannelse og folkeskole med henblik på at skærpe de studerendes opfattelse af praksis som et sted, hvor man kan hente erfaringer og observationer til at begribe teorien og som udgangspunkt for at danne nye teorier. Der har på sin vis været tale om et projekt, hvor man har bestræbt sig på at facilitere professionel udvikling for både novicer og erfarne professionelle men også udvikling af undervisning både på folkeskoleplan og læreruddannelses plan.

Formålet har været:

- at opkvalificere undervisningen i læsning på læreruddannelsen i Silkeborg
- at opnå viden om indskolingselevers læsekompetencer med særlig vægt på læseforståelsen (deres evne til at læse "mellem og bag linjerne")
- at udvikle en egentlig litteraturundervisning

Tre parter; folkeskolelærere læreruddannelsens undervisere og studerende har *sammen arbejdet på* at løse eller udvikle måder at tackle praktiske og teoretiske udfordringer både med hensyn til teori-praksis forhold⁹ i læreruddannelsen men også i forhold til konkret litteraturundervisning i indskolingen. I projektet har folkeskolelæreren været vejleder for de studerende og denne har sammen med underviseren på læreruddannelsen været med til at omsætte de praktiske problemer/ oplevelser til problemstillinger, der kunne gøres til genstand for analyse og i den sammenhæng søge efter passende teoretisk forståelsesramme.

Praktik som udgangspunkt for opøvelse af professionel refleksion

En del af udviklingsarbejderne omhandlende samspil mellem profession og uddannelse har koncentreret sig om læreruddannelsens ordinære praktikker og har dermed specielt haft fokus på de studerendes læring i forbindelse med praktik (Agerbæk og Blaabjerg, 2008; Rasmussen m.fl., 2010; Eriksen og

⁹ Jeg vælger at skrive i forhold i flertal. Ifølge Grimen (2008) er det forkert at tale om teori/praksis-forholdet, som om det er én ting. Der findes flere typer forhold mellem teori og praksis i professionsbacheloruddannelserne. Med henvisning til Habermas' tre typer af erkendelsesinteresser argumenterer Grimen for, at der *må* være forskellige forbindelser mellem teori og praksis. Der må høre forskellige praksisbegreber til de forskellige typer af videnskaber fx handlingsregler til de empirisk-analytiske videnskaber med teknisk erkendelsesinteresse, kommunikation til de historisk-hermeneutiske videnskaber og selvrefleksion i relation til kritisk teori og kritisk samfundsvidenskab.

Lundsted, 2008; Godiksen og Horslund, 2010; Eriksen og Lundsted, 2008; Hedegaard, 2010; Jensen, 2007; Maibom, 2010; Poulsen og Ustrup, 2010; Rasmussen, 2007; Vilslev, 2009).

I projekterne er der primært blevet arbejdet med

- formaliserede samtalefora
- formaliseret og fokuseret kommunikation i relation til praksiserfaringer
- forskellige samarbejdsplatformer
- at skabe større sammenhæng mellem linjefag, pædagogiske fag og praktik fx ved at lade praktikken være udgangspunkt for problembaseret teoretisk undervisning og studier
- større involvering fra de teoretiske fag i forberedelse og efterbearbejdning af praktik samt
- forskellige former for skriftliggørelse af praktikerfaringer.

Udviklingsarbejderne peger på

- at formaliserede samtalefora og formaliserede, fokuserede samtaler i relation til praksis (før, under og efter praktik)
  - o kvalificerer de studerendes praktikerfaringer,
  - o faciliterer og udvikler de studerendes refleksionskompetence både i forhold til teori og praksis,
  - o fører til arbejde med at konstruere ny viden hos de studerende og ændrer deres syn på, hvad viden er, og hvad det kan anvendes til (Maibom, 2010; Hedegaard, 2010; Rasmussen m.fl. 2010).
- at deltagelse af og engagement hos undervisere fra læreruddannelsen er vigtig (Maibom, 2020; Hedegaard og Lundsted, 2008; Hedegaard, 2010; Jensen, 2007; Rasmussen m.fl., 2010)
- at de studerende i højere grad anerkender og erkender teoriens betydning for udvikling af refleksion over praksis (Hedegaard, 2010; Poulsen og Ustrup, 2010)
- at skriftlige produkter hjælper de studerende med at kunne se sammenhænge mellem undervisning i den teoretiske og praktiske arena (Agerbæk og Blåbjerg, 2008; Maibom, 2010)
- at skriftlige produkter hjælper de studerende med at fokusere og reflektere (Agerbæk og Blåbjerg, 2008; Maibom, 2010; Poulsen og Ustrup, 2010; Vilslev, 2009)
- at højt informationsniveau og videndeling er afgørende for kvaliteten i samarbejdet både mellem fag og uddannelse og profession (Agerbæk og Blåbjerg, 2008; Godiksen og Horslund, 2010; Pontoppidan, 2010; Jensen, 2007; Poulsen og Ustrup, 2010; Rasmussen m.fl., 2010)

I forskningsprojektet ”Ekspert i undervisningen” (Rasmussen m.fl., 2010) har en del af forskningsprojektet omhandlet trepartsamtaler mellem studerende, praktiklærere, og underviser i læreruddannelsen i forbindelse med praktikudøvelse i læreruddannelsen. Indsatsen i projektet har bl.a. gået på at præcisere de tre parters roller og opgaver og på at gøre det professionsrettede mere problemorienteret og mere baseret på empirisk materiale fra praktikken. Først og fremmest har projektet haft fokus på at generere overordnet viden om læreruddannelsespraksis med fokus på praktikken. I projektet konkluderes det, at praktikanterne og praktiklærernes bidrag til samtalerne oftest er forankret i praksisviden, og at fx videnskabelig viden stort set ikke tematiseres i trepartsamtalerne. Det er helt overvejende praksisviden og kun i beskednen grad professionsviden der tematiseres, og professionsviden tematiseres stort set udelukkende af læreruddannelsens undervisere.

I et andet udviklingsarbejde (Maibom, 2010) har man erfaret, at når underviserne spørger ind til planlægning og italesætter gennemgået teori, begynder de studerende på første årgang af læreruddannel-

sen at kunne se forbindelsen mellem undervisningen; de pædagogiske diskussioner og faget praktik. I dette projekt overværede en underviser fra læreruddannelsen bl.a. nogle timer af første årgangs studerendes undervisning i praktik med efterfølgende vejledningssamtale. Man erfarede i den forbindelse, at en samtale på dette tidspunkt kunne facilitere refleksion i forhold til såvel teori som praksis, føre til arbejde med at konstruere ny viden hos de studerende og ændre deres syn på, hvad viden er og hvad det kan anvendes til.

I projektet ”Teaching-lab og relationer i praksisrummet” (Hedegaard, 2010) arbejdede man løbende med undervisning af børn under fokuseret observation og analyse og feedback i lærerteam af fire til fem studerende, som en integreret og kontinuerlig skemalagt del af et aktionslæringsforløb med udgangspunkt i det samme indholdsområde og didaktiske fokus. En vigtig pointe i projektet har været at give de studerende primære erfaringer og dermed en autentisk kontekst som udgangspunkt for teoretisk faglig fordybelse. I projektet konkluderer man bl.a., at de studerende i højere grad anerkender og erkender teoriens betydning for udvikling af refleksion over praksis, og at de studerende knytter deres læringsudbytte an til relationerne i praksisrummet gennem muligheden af at lære af hinanden gennem kommunikation og observation.

Flere af udviklingsarbejderne (fx Maibom, 2010; Agerbæk og Blaabjerg, 2008) peger på, at skriftlige produkter i form af fx praktikrapporter og praktikportefolio med øgede krav og udfordringer hjælper de studerende med at kunne se sammenhænge med undervisningen mellem den teoretiske og praktiske arena i læreruddannelsen og hjælper ligeledes de studerende til at få reflekteret over og se sammenhæng mellem praktik, linjefag og pædagogik. Gennem eksternalisering og sprogliggørelse af praktikoplevelser synes sammenhængen mellem den gennemgæede teori i undervisningen og praksiserfaringerne at gå op for de studerende. De studerende får en fornemmelse af teorien som middel til at fokusere og skærpe en opmærksomhed i forhold til undervisningsrelaterede problemstillinger, som de studerende så forsøger at forholde sig kreativt reflekterende til. Det anbefales, at man i relation til de skriftlige produktioner har tegnet en tydelig rammesætning, hvor forventninger til den studerende om det skriftlige produkt ekspliciteres og at der tidligt i forløbet inviteres til dialog om produkterne (Agerbæk og Blåbjerg, 2008; Vilslev, 2009)

Udvikling af skolekultur

For det meste har der været tale om udviklingsprojekter, hvor samarbejdet mellem profession og uddannelse kan karakteriseres ved at have været løst koblet uden indblanding af ledelse og hvor kun enkelte klasser eller enkelte lærere på en skole har været indblandet. Der er dog eksempler på samspil, som har haft fokus udvikling af dele af en skolekultur og som samtidig kan betegnes som projekter, der hurtigt kunne udvikles til generelle professionsdidaktiske tiltag. Temaer i den sammenhæng har været etablering af bedre skole-hjemsamarbejde mellem folkeskolen og hjem med anden kulturel baggrund (Enemark og Iversen, 2004), morgensang i indskoling (Nielsen, 2005), udvikling af idrætsundervisning på en skole (Bjørnskov Thormann, 200x). I disse samarbejder, har der været tale om ”intenderet” udbytte for alle parter.

Projekt ”Guld i mund” er et eksempel på et projekt, hvor man bl.a. har haft fokus på udvikling af en skolekultur, hvor morgensang skulle være en naturlig del af dagen for indskolingseleverne. Målene var

- at indføre morgensang for alle indskolingsklasser som en integreret del af skolekulturen med henblik på etablering af glæde.

- *at udvikle begyndende forståelse (hos musiklinjefagsstuderende) for didaktisk forberedelse for optimalt udbytte gennem praksiserfaring.*
- *at vurdere fordele og ulemper ved forskellige arbejdsmetoder (hos musiklinjefagsstuderende og lærere)*
- *at etablere generel forståelse for mulighederne i fællessang (hos kordeltagere lærerstuderende med andre linjefag og hos lærere, der ikke var musiklejere).*

Af målene kan man se, at udover at få udviklet skolekulturen så har der været en klar tanke om et gensidigt udbytte profession og uddannelse i mellem. I skoleregi har der været fokus på skoleudvikling, på kompetenceudvikling af lærere og musikalsk oplevelse for elever, og i læreruddannelsesregi har der været fokus på at etablere læringsrum for studerende i professionen over en længere periode, hvor sammenhæng mellem teori og praksis søges tydeliggjort i en ny og anderledes undervisningsform.

I projektet var der tre involverede parter: En skole med indskolings elever med 15 lærere tilknyttet, linjefagsstuderende med en underviser fra læreruddannelsen samt kor fra læreruddannelsen. Arbejdet med de tre parter forløb parallelt med forskellige sammenfald i arbejdet, afsluttende med et fælles projekt (kor/ sangdag).

Projektets delelementer har været at guide lærere og indskoling igennem morgensangsintroduktion, så det var overkommeligt for lærere uden musikuddannelse under givne rammer og i den sammenhæng at udarbejde materiale, (en mappe med forslag til sange, ideer til arbejdet med sangene samt cd med de udvalgte sange og forslag til ugeplaner og arbejdsplaner for morgensangen). Derudover har underviseren fra læreruddannelsen gennemført én ugentlig introduktionsmorgensang i ti uger, hvor de studerende har observeret processen med efterfølgende analyser samt interviewede elever. Endelig har der været gennemført afslutningskoncert, med indskolings elever, linjefagsstuderende og kor, som læreruddannelsens underviser yderligere sideløbende har arbejdet med som backing-group for eleverne med henblik på en afslutningskoncert.

Udvikling af undervisning i folkeskolen i form af fx nye undervisnings- og læringsformer

Rigtig mange udviklingsarbejder, hvor der er samspil mellem profession og uddannelse, har primært fokus på udvikling af undervisning i folkeskolen og på børns læring og her er der stort set tale om samarbejde mellem profession og uddannelse i alle læreruddannelsens fag (Bladt Jørgensen, 2007; Bladt Jørgensen, 2008; Bladt Jørgensen og Mølgaard, 2007; Fabech m.fl., 200x; Jørgensen og Ubbesen, 2007; Krabbe Sillasen, 2008; Fabech m.fl., 200x; Østergaard, 2005; Bladt Clausen m.fl., 2006; Ubbesen, 2006; Wagner, 2009; Henkel og Jessen 2009). Udgangspunktet for projekterne har været at udvikle *undervisning i professionen* (ganske vist ud fra problemstillinger primært formuleret af læreruddannelsens undervisere). I denne kontekst er der eksempler på, at projekter af den art og netop pga dette samspil mellem læreruddannelsen undervisere og folkeskolelærere *også har ført til anbefalinger af indhold i læreruddannelsen* (Bladt Clausen m.fl., 2007; Bladt Jørgensen, 2008; Bladt Jørgensen og Mølgaard, 2007) *eller kvalificering af de studerendes kompetencer* (Henkel og Jessen, 2008; Sillasen, 2008). Sådanne projekter må anses som optimale i forhold til samspil mellem profession og uddannelse, idet der her opbygges gensidige relationer og gensidig interesse på trods af forskellige intentioner med og udbytte af samspillet.

I et udviklingsarbejde om nye danskprøver i grundskolen (Bladt Clausen m.fl., 2007) har man fx gennem observationer af undervisning, studier af års- og undervisningsplaner fra lærere, samtaler med lærere, teoretiske studier, observationer af elever i aktion, interview med elever og overværelse af eksa-

men arbejdet med, hvilke ændringer af undervisningsformer indførelsen af fordybelsesprøven vil medføre for danskfaget i grundskolen og i den forbindelse udarbejdet vurderinger og anbefalinger både til brug for dansklærere i folkeskolen og til brug for undervisning af kommende dansklærere på læreruddannelsen.

I et andet udviklingsarbejde (Fabech m.fl., 200x) arbejdede folkeskolelærere og undervisere fra læreruddannelsen sammen i et aktionsforskningsprojekt om at udvikle undervisnings- og læringsformer i folkeskolen med fokus på æstetisk kommunikation og interkulturel kompetence i forhold til børn og unge med anden etniske baggrund end dansk. Professionens interesse lå i udvikling af undervisnings og læringsformer og læreruddannelsens interesse lå i hvordan og om den praktiske musiske dimension og æstetiske læreprocesser kunne facilitere tosprogede børns tilegnelse af det danske sprog. Der var tale om aktionsforskning som således kom både uddannelsen, i form af udvikling af ny viden til undervisningen og professionen, i form af nye undervisningsformer, til gode.

Opsamling af viden og erfaringer, problemstillinger og diskussionspunkter, der kan bruges i undervisningen i læreruddannelsen, og kvalificere praksis i folkeskolen.

Der er udviklingsarbejder, hvor undervisere i læreruddannelsen i samarbejde med lærere i folkeskolen specielt har arbejdet med at samle viden og erfaringer, problemstillinger og diskussionspunkter, der kan bruges i undervisningen i læreruddannelsen. Hensigten har her for de fleste projekter været at kvalificere læreruddannelsespraksis med hensyn til professionsrettethed. Disse samarbejder har samtidig også betydet udvikling og kvalificering af praksis i folkeskolen. Temaer i denne sammenhæng har fx været skolehjemssamarbejde mellem folkeskolen og hjem med anden kulturel baggrund (Enemark og Iversen, 2004), æstetisk kommunikation og interkulturel kompetence i forhold til undervisning af børn og unge med anden etnisk baggrund (Fabech m.fl.), udvikling af kreative musikalske processer i et klassefællesskab (Jørgensen og Ubbesen, 2007), betydningen af nye prøveformer i mundtligt dansk for undervisning i skole og læreruddannelse (Bladt Jørgensen m.fl., 2007), dialogens betydning i et interkulturelt dannelsesperspektiv (Bladt Clausen m.fl., 2006).

I disse udviklingsarbejder har det oftest været læreruddannelsens undervisere, der har været den undersøgende instans, men der er også eksempler på, at lærere i folkeskolen sammen med læreruddannelsens undervisere har undersøgt en udfordring eller problemstilling med henblik på professionel videreudvikling (Wagner, 2009; Bladt Clausen m.fl., 2006).

Generering af overordnet generel viden

Udviklingsarbejder med karakter af udvikling af helt overordnet generel viden, som sidenhen kan bruges i en udviklingsbaseret undervisning på læreruddannelsen er få og meget forskellige. I udviklingsarbejdet "Professionelle standardkompetencer", har samarbejdet resulteret i en opmærksomhed i såvel profession som uddannelse på at koble kompetencegreb til dannelse på en måde, der ekskluderer en instrumentalisering af dannelse. En viden, som man peger på kan være vigtig både i respons af studerende i praktikken, men også for læreres forståelse af professionalisme i en evidensbaseret kontekst (Søndergaard, 2009).

I projektet "Uddannelse til ny lærer- også en uddannelse til at beherske og forstå betingelserne for at være ny og uerfaren" (Lund m.fl., 2005) har undervisere i læreruddannelsen forsøgt at genere generel

overordnet viden om, hvordan en læreruddannelse kan støtte nyuddannede lærere i at mestre deres job på en meningsfuld måde. I projektet er der i den grad tale om fokus på teori og praksis og profession og uddannelse, på et metaplan. Der er i projektet blevet identificeret elementer, der er vigtige i en læreruddannelsesdidaktik, hvor hensigten er at støtte nye lærere i deres udfordringer de første år med henblik på at udvikle dygtige erfarne lærere, der er i stand til at udføre et demokratisk dannelsesarbejde.

I forskningsprojektet "Ekspert i undervisningen" (Rasmussen m.fl., 2010) har man bl.a. genereret overordnet viden om læreruddannelsespraksis med fokus på praktikken. I projektet konkluderes det, at praktikanterne og praktiklærernes bidrag til samtalerne oftest er forankret i praksisviden og at fx videnskabelig viden stort set ikke tematiseres i trepartsamtalerne. Det er helt overvejende praksisviden og kun i beskednen grad professionsviden der tematiseres, og professionsviden tematiseres stort set udelukkende af læreruddannelsens undervisere. Konklusionen er endvidere, at det er læreruddannelsens undervisere, der oftest kommer til at styre samtalerne.

Også i det tidligere nævnte projekt "Dialog, betydning og dannelse - i et interkulturelt dannelsesperspektiv" (Bladt Clausen m.fl., 2006) (se afsnittet deltagerstyring og gensidighed), har folkeskolelærere og undervisere i et gensidigt samarbejde haft til hensigt at generere overordnet generel viden bl.a. ved at skabe rum for refleksion over praksis og systematisk indsamling og bearbejdning af information. Formålet var at lade folkeskolepraksis med fokus på dialog og kommunikation i klasserummet i et interkulturelt perspektiv være genstand for forskning i et gensidigt forpligtende samarbejde med folkeskolelærere, med henblik på at forstå hvad der sker og dermed fremme lærings- og forandringsprocesser i skolen og således bidrage til pædagogisk udvikling.

I forbindelse med temaet generering af overordnet viden kan ligeledes dimittendundersøgelserne ved læreruddannelsen i Århus (Frederiksen og Lund, 2010, 2011) nævnes. Formålet med disse undersøgelser har været at beskrive og analysere de nyuddannede læreres vurdering af deres uddannelse i forhold til deres aktuelle arbejdssituation i skolen med henblik på udvikling og forbedring af læreruddannelsen og bl.a. dens professionsrettethed. Formålet har yderligere været at kaste lys over de betingelser og vilkår, som nyuddannede lærere møder i deres første tid i jobbet. På baggrund af det samlede dimittendundersøgelsesarbejde i perioden 2008-2011 er der udarbejdet anbefalinger til såvel profession som læreruddannelse (Frederiksen og Lund, 2011).

Konklusion

Som det fremgår af ovenstående har der været rigtig mange forskellige former for samspil mellem profession og uddannelse inden for læreruddannelserne i VIA inden for de sidste seks år.

Der er dog ikke mange af udviklingsprojekterne, der har haft selve samspillet; samarbejdsprocessen og dennes muligheder og udfordringer som genstand for refleksion og analyse. Med andre ord er samspillet ikke blevet analyseret ud fra et metaperspektiv.

Hvis man generelt vil udvikle samspillet mellem profession og uddannelse kan det være hensigtsmæssigt, at der i fremtidige udviklingsarbejder i højere grad kom fokus på samarbejdsprocesserne, deres muligheder, dilemmaer og udfordringer.

Begrebet gensidighed må være et nøglebegreb, hvis et samspil skal konsolideres eller udvikles. Relationer, partnerskaber, samarbejder opbygges bedst, når der er tale om gensidig interesse. Et samspil mellem profession og uddannelse må således bero på, at alle parter får en form for udbytte også selvom

initiativtager og ressourcer kommer fra læreruddannelsen. Udbyttet vil og behøver ikke være det samme, intentioner med samspillet vil oftest være forskellige. Men hvis der skal være tale om et optimalt samspil må der være perspektiv i, at man tænker i projekter, processer eller viden, der har interesse og udbytte både for profession og for uddannelse. Ved at have fokus på gensidigheden er der større chance for et udvidet samspil og også for et kvalitativt bedre samspil mellem profession og uddannelse.

Generelt må mange af udviklingsarbejderne i VIAUC betegnes som værende på et begynderstadium, hvis man ser på dem ud fra perspektivet deltagerstyring og gensidighed, både når det handler om refleksion over praksis og idé udveksling, udvikling af undervisning eller fastsættelse af problemstilling eller tema. Der er ikke mange projekter, hvor udgangspunktet har været en af folkeskolelærere eller af studerende identificeret problemstilling eller tema fra praksis (hvilket der i øvrigt kan være perspektiv i, hvis intentionen er, at studerende i deres bachelorprojekt skal tage afsæt i forsknings- eller udviklingsprojekter eller konkrete samarbejder med eksterne aktører fra praksis¹⁰). Ved at arbejde med temaer formuleret ud fra tanker om deltagerstyring og gensidighed kunne FoU arbejderne i fremtiden give anledning til, at nogle bachelorprojekter evt. blev tilknyttet eller endog udarbejdet i samarbejde med professionen.

Det kan være en god idé, at man i fremtidige projekter, hvor der er tale om samspil mellem profession og uddannelse sætter fokus på gensidighed og deltagerstyring ikke blot i forhold udbytte og interesse, men også i højere grad i forhold til dialog og ansvar.

Man kunne formode at større gensidighed også kunne føre til, at lærerne i folkeskolen i højere grad løbende fik mulighed for adgang til relevant teori, kritisk og analytisk forholden til undervisning og undervisningsrelaterede opgaver og til træning i udviklingskompetencer, der så i sidste ende kunne komme de studerende til gode, i form af at teori højere grad blev italesat og brugt i samtalerne med studerende i praktikken; til refleksion over og udvikling af undervisning i folkeskolen og at teoretisk kundskab på sigt i højere grad blev anset for vigtig i erhvervsudøvelsen¹¹ af lærerne.

Hvis de studerende ikke erfarer kritisk analyse og refleksion som en del af den professionelle praksis, de kommer ud i, og hvis de studerende i praktikken eller som nyuddannede lærere oplever, at teori nærmere fører til en ekskludering end en inkludering i folkeskolens praksisfællesskab, så opgiver de teorien og får den holdning, at teori og praksis skal bruges i vidt forskellige verdener. Man kunne håbe på, at fokus på gensidighed i samspil mellem uddannelse og profession kunne modarbejde denne tendens.

I læreruddannelserne i VIA har flere projekter arbejdet med at etablere og udvikle partnerskabstankgangen mellem bl.a. kommunale forvaltninger og læreruddannelse. I partnerskaberne har gensidigheden været et opmærksomhedspunkt i forbindelse med at styrke og udvikle samarbejde og videndeling. Der er erfaringer, der viser, at sådanne partnerskaber kan bidrage til, at udvikling på skoleområdet formidles ind i læreruddannelsen og yderligere bidrage til faglig inspiration til lærerne i skolerne. Partnerskaberne har faciliteret udveksling af viden og erfaringer omkring fags indhold, didaktik og undervisning generelt både i skolerne og i uddannelserne. Der er ét eksempel på, at udviklede partnerskaber kan føre til mere tæt koblede kontinuerlige projekter, uddannelse og profession imellem, med intention om

¹⁰ I alle professionshøjskolerne er der krav om, at de studerende skal deltage i udviklingsarbejder som en del af deres studie.

¹¹ Den norske forsker Solstad viser fx i sin forskning, at de norske lærerstuderende oplever at kommunikationen med praktiklærerne i meget lille grad er teoretisk funderet, og at vejledning og refleksion kan karakteriseres som praksisorienteret. Solstad (2010) viser endvidere i sin forskning, at mange norske praktiklæreres holdning til teoretisk kundskab er, at den generelt ikke er vigtig for erhvervsudøvelsen, og at praktiklærerne har den holdning, at praktik først og fremmest og måske udelukkende skulle fungere som en træningsarena (Solstad, A.G., 2010) Praksisnær teori og teorinær praksis NPT 3.2010. Årgang 94)

gensidige samarbejder om fagdidaktisk udvikling og forandringsmønstre over år. Partnerskaber mellem kommuner og uddannelser kan altså være en mulighed for at udvikle gensidigheden.

I denne sammenhæng kunne der tænkes i videreudvikling af etablering af

- rum, hvor lærere, undervisere og studerende får mulighed for at være aktive og sammen tale og tænke

- rum, der baseres på og udvikler kollektiv viden

- rum, der baseres på viden både inden for og uden for skoleverden.

- rum, hvor flere parter eksempelvis professionshøjskoler, skoler, foreninger og museer (alternative læringsrum), arbejder som partnere i en løbende proces med udvikling professionel praksis.

I relation til ovenstående kunne det være udbytterigt at udvikle og implementere de udviklingsinitiativer, der allerede har fundet sted omhandlende fælles studiekredsarbejde, hvor man har arbejdet med teoretiske studier og undersøgelser af praksis, og hvor folkeskolelærere har gjort egen praksis til genstand for egne og underviseres undersøgelser.

De fleste udviklingsarbejder vedrørende samspil mellem profession og uddannelse i VIA har været på foranledning af undervisere på læreruddannelsen og dermed også finansieret af læreruddannelsen. Det kunne være relevant netop med perspektivet gensidighed i sigte at tænke i samfinansierede projekter mellem skole / kommune og læreruddannelse/ professionshøjskole.

For det meste har der været tale om udviklingsprojekter, hvor samarbejdet mellem profession og uddannelse kan karakteriseres ved at have været løst koblet uden indblanding af ledelse, og ved at kun enkelte klasser eller enkelte lærere på en skole har været indblandet. Der er dog eksempler på samspil, som har haft fokus på udvikling af dele af en skolekultur, hvor ledelsen på skolen således i en eller anden grad har været involveret, og det er karakteristiske for disse samspil, at der her har været tale om intenderet udbytte for alle parter.

Der er flere eksempler på, at arbejde med en form for Dewey'sk "spiraludvikling" bestående af kæder af processer i form af problemstilling analyse, hypotese, eksperiment, evaluering, refleksion osv., eller med aktionslæring som metode (fx via-aktionslæringsmodellen (Madsen et al., 2010), bidrager til større deltagerstyring og gensidighed samt analytisk tænkning og kritisk forhold sig til undervisning og undervisningsrelaterede emner, hvorfor der kan være perspektiv i bl.a. at udvikle disse måder at arbejde på i fremtidige projekter.

Rigtig mange udviklingsarbejder har været optaget af at udvikle undervisning i folkeskolen og se på børns læring. I mange af disse projekter har intentionen været todelt. Udgangspunktet for projekterne har været at udvikle undervisning i professionen, men i denne kontekst er der eksempler på, at arbejdet også har ført til anbefalinger af indhold i læreruddannelse eller af kvalificering af de studerendes kompetencer. Projekter af denne art må anses som optimale i forhold til samspil mellem profession og uddannelse, idet der her opbygges gensidige relationer og gensidig interesse på trods af forskellige intentioner med samspillet og forskellige former for udbytte.

Nogle projekter har eksperimenteret med "praktikker" i andre former udover de ordinære formaliserede praktikker. Tiltagene må vurderes som relevante, idet en af udfordringerne i læreruddannelsen synes at være at skabe større integration mellem praktisk erfaring og undervisning på uddannelsesinstitutionen, hvis man vil fastholde flere studerende (Lunde Frederiksen 2011, Jensen m.fl. 2008). Tiltagene

synes ligeledes relevante i relation til den beskrivelse, analyse og anbefaling som dimittendundersøgelserne ved læreruddannelsen i Århus fremlægger i relation til praktikken. Her beskrives et behov for, at praktikken ikke blot rummer et breddeperspektiv, men i lige så høj grad et dybdeperspektiv. Undersøgelsen beskriver dimittenders efterlysning af læreruddannelsens kontinuerlige og systematiske bearbejdning af de studerendes praktik med henblik på vedvarende ”egentlig” erfaringsdannelse (Frederiksen og Lund 2010 p. 11ff.). I den samlede overordnede anbefaling af tre dimittendundersøgelser står der, at ”*Læreruddannelsen kan med fordel arbejde med en organisering af praktikken, der fremmer fordybelses- og erfaringsdannelseselementet*”(Frederiksen og Lund 2011 p. 20).

En del projekter har koncentreret sig om læreruddannelsens ordinære praktikker. Her peger erfaringerne på, at der kan være perspektiv i at arbejde videre med at udvikle, implementere og udarbejde strategier for læreruddannelsen inden for temaerne

- formaliserede samtalefora og formaliserede fokuserede samtaler i relation til praksis (før, under og efter praktik),
- deltagelse af undervisere i disse formaliserede samtaler,
- større involvering fra de teoretiske fag i forberedelse og efterbearbejdning af praktik,
- skriftlige produkter i relation til praktikken og
- at højne informationsniveau og videndelingen mellem uddannelsens fag og profession på forskellig vis. Igennem disse tiltag har man erfaret, at de studerendes evne til at forstå, hvorledes teori og praksis bør udfordre hinanden og deres evne til at forstå, hvordan teori kan være et middel til at fokusere på og skærpe en opmærksomhed i forhold til undervisningsrelateret problemstillinger øges / kvalificeres. Med andre ord udfordres og udvikles de studerendes ofte naive og snævre forståelser af teori- praksisforholdet. Det kunne derfor være en god idé at videreudvikle og implementere erfaringerne fra dette felt i læreruddannelsen.

Med henvisning til projekternes erfaringer med, at en problemorienteret tilgang til praktikken kvalificerer de studerendes praktikerfaringer og faciliteter og udvikler de studerendes refleksionskompetence både i forhold til teori og praksis, kunne der være idé i yderligere at igangsætte kritiske undersøgelser med fokus på spørgsmålene: ”Faciliterer den undersøgelsesorienterede (inquiry)tilgang en analytisk og kritisk tænkning om undervisning og udvikler denne tilgang nysgerrighed over for oprindelige begrundelser for praksis hos såvel studerende som lærere, som basis for professionel og fortsat professionel udvikling(i samspil)?”

Som det fremgår i Birgitte Lund Nielsens rapport (2011) refererer britiske forskere til, at tæt samarbejde mellem profession og uddannelse i britisk sammenhæng kan føre til en udvikling mod en forfladigelse af opfattelsen af, hvad praksis og professionel udvikling er. Forskerne mener, at britisk læreruddannelse nærmest har ført til en form for prakticisme. Tæt samarbejde profession og uddannelse imellem kan altså føre til en forståelse af praksis og professionel udvikling, hvor man udelukker det bredeste perspektiv på praksis i Løvlie's forståelse¹²(Løvlie ,72) og K3 niveauet i Dahles forståelse¹³ af professio-

¹² Lars Løvlie operer med tre forskellige perspektiver på handling. Et perspektiv, der drejer sig om konkret handling Det er det smalleste perspektiv på praksis. Et andet perspektiv, der drejer sig om de overvejelser og begrundelser der går forud for denne handling i form af egne og andres erfaringer men også i form af teori og teoretiske begreber og endelig det sidste perspektiv, det bredeste perspektiv, der drejer sig om retfærdiggørelse af den handling og de overordnede overvejelser man har gjort sig i relation til de to første perspektiver. Man kan tale om forudsætninger for handlingerne på de to øvrige niveauer eller perspektiver. Her er der tale om etiske og politiske overvejelser (som fx er det rigtigt at prioritere fællesskabet i en klasse på bekostning af...) I denne forståelse tænker man ikke i snævre samspil som enten transfer fra teori til praksis eller

nel kompetence(Dahle,98), som Birgitte Lund Nielsen skriver: *"Krav om tæt samarbejde mellem professionen og uddannelse er ikke nogen garanti for udvikling"*. Man bør derfor nok i alle fremtidige projekter omhandlende samspil mellem profession og uddannelse være opmærksom på denne faldgrube/ udvikling.

Generelt om udviklingsprojekterne

Et generelt træk for de fleste projekter, der indgår i reviewet, er, at de fleste konkrete indhøstede erfaringer ikke er blevet løftet op til mere generaliserede forståelses- og tolkningskategorier. Mulige årsager til dette er skitseret i afsnittet vedrørende kvalitetskriterier.

Et andet generelt træk er at stort set alle projekterne præges af at være succeser. Alt synes at være lykkes, der er nærmest ingen kritisk forholden sig til egne projekter, og kun få peger på udfordringer, dilemmaer og problemstillinger endside videreudviklingsperspektiver eller anbefalinger med hensyn til implementering af afprøvede tiltag og erfaringer i uddannelsen. Det kunne have været givende, hvis man i rapporterne havde fået formuleret, hvor udfordringerne var i projektet (for ikke at nævne det der absolut ikke lykkedes!) og idéer til, hvad man kunne gøre for at arbejde med disse udfordringer. På den måde havde man i højere grad kunne udnytte de erfaringer, der allerede var gjort i videre samarbejder/projekter, endside undgå eller være forberedt på allerede identificerede problemstillinger i videre projekter.

Der kan derfor være perspektiv i, at der i kommende projekter bliver sat fokus på såvel specifikke som generelle problemstillinger, dilemmaer og udfordringer, og fokus på hvad der kan hæmme og fremme samspil mellem profession og uddannelse.

Det er få projekter, der ekspliciterer, hvilken viden "man har stået på skuldrene af" /taget udgangspunkt i eller har brugt som tolkningsramme. Dette kan bl.a. skyldes, som Birgitte Lund Nielsen(201) (Afsnittet "Udforskning af praksis") med henvisning til Cochran-Smith,(2005) nævner, at en stor del af læreruddanneres forskning ignoreres fx i reviews. Et sådant udredningsarbejde vil derfor koste for mange af projektets tildelte ressourcer. En fremtidig mulighed kunne derfor være dels at lave reviews som forskning og udvikling i professionsuddannelsesregi (som fx dette konkrete review), idet det kan lette det "udredende" arbejde dels at understøtte underviseres kompetencer med hensyn til metode og systematik.

Det kunne endvidere være en god ide, at projekter, der omhandler samspil mellem profession og uddannelse reflekterede eller ekspliciterede projektets forståelse af forholdet mellem teori og praksis. En sådan eksplicitering kan være hensigtsmæssig i et implementerings og videreudviklingsperspektiv, idet der er mange forståelser af teori og praksisforhold, både hverdagsforståelser og videnskabsteoretiske forskellige forståelser.

Ikke mange af projekterne har en sådan præcisering, men det er karakteristisk for stort set alle projekter, at de har en kompleks og nuanceret forståelse af teori- praksisforståelsen i design og udførelse, en forståelse der indirekte må have været med til at udfordre og udvide de studerendes teori-praksisforståelse, dér hvor de studerende har været indblandet.

---

omvendt. Her er der tale om et nuanceret og kompliceret samspil mellem teori praksisforståelsen, her forstået som tre forskellige praksisformer

¹³ K 3 niveau indebærer at være i stand til at reflektere på et teoretisk og et værdimæssigt etisk og politisk plan for dermed at kunne ændre egen praksis men også ændre synet på og udvikle fag / undervisning. K 3 niveauet kendetegnes bl.a. ved at man kan tænke i begreber, viljen til at stille spørgsmål og på systematisk vis at trænge ind i lærerarbejdets grundlagsproblemer og deltagelse i argumentative dialoger.

Det er få udviklingsrapporter, hvor man har udfoldet tanker, analyser eller strategier for videreudvikling og / - eller implementering af udviklingstiltagene. Årsagerne til dette kan være mange. I udviklingsarbejderne er der mange erfaringer, der kunne kvalificere læreruddannelsen som professionsuddannelse, men der har før dette reviewarbejde ikke været nogen form for systematik med hensyn til indhentning af erfaringer fra projekterne, udvikling af erfaringerne eller i form af implementering af erfaringerne i læreruddannelsen.

Der kunne derfor helt overordnet være perspektiv i, i langt højere grad *systematisk*

- at bruge nogle af de indhøstede erfaringer som professionsdidaktiske tiltag generelt i uddannelsen
- at videreudvikle udvalgte projekter med det formål at få flere og mere nuancerede erfaringer inden for et udvalgt felt
- at udvikle strategier til at omsætte erfaringer til ny praksis i uddannelsen og på den måde
- at kvalitetsudvikle læreruddannelsen og professionen på baggrund af viden bl.a. udviklet af undervisere fra læreruddannelsen i samspil med professionen og dermed på sigt værdsætte den viden, der er genereret af uddannelsens egne aktører.

Ud fra ovenstående anbefales følgende:

- fokus på samspilletts samarbejdsprocesser, deres muligheder, dilemmaer og udfordringer.
- fokus på gensidighed og deltagerstyring ikke blot i forhold udbytte og interesse, men også i højere grad i forhold til dialog og ansvar (og økonomi). Udvikling af partnerskaber mellem kommuner og uddannelser kan være en mulighed i denne sammenhæng.
- etablering af
  - rum, hvor lærere, undervisere og studerende får mulighed for at være aktive og sammen tale og tænke og udvikle kollektiv viden
  - rum, hvor flere parter eksempelvis professionshøjskoler, skoler, foreninger og museer (alternative læringsrum), arbejder som partnere, i en løbende proces med udvikling af professionel praksis
- involvering af ledelsen på skoler i en eller anden grad i udviklingsprojekterne
- arbejde med og udvikling af en Dewey'sk "spiraludvikling" eller aktionslæring som "metode" i fremtidige projekter
- fokus på projekter, der eksperimenterer med "praktikker" i andre former udover de ordinære formaliserede praktikker med henblik på skabe større integration mellem praktisk erfaring og undervisning på uddannelsesinstitutionen og at skabe dybde og bredde i praktikken.
- fokus på projekter omhandlende udvikling af undervisning i folkeskolen, der har et toledet sigte (udvikling af undervisning i professionen med efterfølgende anbefalinger til indhold i læreruddannelse og kvalificering af de studerendes kompetencer).

- udvidelse, nuancering og implementering af allerede gjorte erfaringer i forbindelse med læreruddannelsens ordinære praktikker:
  - formaliserede samtalefora og formaliserede fokuserede samtaler i relation til praksis (før, under og efter praktik)
  - deltagelse af undervisere i disse formaliserede samtaler
  - større involvering fra de teoretiske fag i forberedelse og efterbearbejdning af praktik,
  - skriftlige produkter i relation til praktikken
  - højne informationsniveau og videndelingen mellem uddannelsens fag og profession

- øget opmærksomhed på, om et udvidet samspil fører til udvikling mod en forfladigelse af opfattelsen af, hvad praksis og professionel udvikling er.

- fokus på, om det undersøgelsesorienterede (inquiry) faciliterer analytisk og kritisk tænkning om undervisning og udvikler nysgerrighed over for oprindelige begrundelser for praksis hos såvel studerende som lærere, som basis for professionel og fortsat professionel udvikling(i samspil).

- At der stilles krav *til projekterne og afrapporteringen* om
  - at beskrive de udfordringer og problemstillinger, man støder på i projektet, og idéer til hvad man kunne gøre for at arbejde med disse udfordringer.
  - at beskrive såvel specifikke som generelle problemstillinger, dilemmaer og udfordringer i forhold til selve samspillet/samarbejdet mellem profession og uddannelse.
  - at eksplicitere projektets teori-praksis forståelse
  - at udfolde tanker, analyser eller strategier for videreudvikling og / - eller implementering af erfaringer og udviklingstiltag
  - at gøre projektets fremgangsmåde gennemsigtig
  - at udarbejde et abstract i forbindelse med rapporten for dermed at lette fremtidige kollegers udredning af, hvilke erfaringer de ” står på skuldrene af”
  - at redegøre for hvilken teori og hvilke erfaringer, projektet har ”i spil” eller tager udgangspunkt i

og ikke mindst:

- at understøtte underviseres kompetencer med hensyn til metode og systematik samt

i langt højere grad *systematisk*

- at bruge nogle af de indhøstede erfaringer vedrørende samspil og uddannelse og profession generelt i uddannelsen

- at udvælge projekter med henblik på videreudvikling

- at udvikle strategier med hensyn til at omsætte erfaringer til ny praksis i uddannelsen og på den måde kvalitetsudvikle læreruddannelsen og professionen på baggrund af viden bl.a. genereret af undervisere fra læreruddannelsen i samspil med professionen og dermed på sigt værdsætte den viden, der er genereret af uddannelsens egne aktører.

Referencer

- Agerbæk, S., Blaabjerg, B.(2008). *Når praktiklærere, seminarielærere og studerende samarbejder om portfolio i læreruddannelsen*. VIA University College, Læreruddannelsen i Århus.
- Andreasen, M.(2007) *Adoptionsklasse knyttet til linjefagsundervisningen i matematik*. Silkeborg Seminarium.
- Bjørnskov Thormann (200?). *Fagudvikling i Idræt*. Århus Dag- og Aftenseminarium.
- Bladt Clausen, M., Hedegaard, K.M. Skibsted, E.(2006) *Dialog, betydning og dannelse - i et interkulturelt dannelseperspektiv* JCVU. Århus Lærerseminarium
- Bladt Clausen, M., Jørgensen, P., K., Fanø, S.(2007) *Nye danskeprøver i grundskolen*. JCVU. Århus Lærerseminarium
- Bladt Jørgensen, A.M. og Mølgaard, N. *Innovativ læsning. Langsøskolen*.(2007). Silkeborg seminarium. VIA
- Bladt Jørgensen, A.M.(2008) *Udvikling af teori-praksisforholdet i danskfaget med fokus på fagområdet læseforståelse*. Silkeborg Seminarium.
- Blok Johansen, Martin (2010) *Forskning og forskningstyper*. Gjallerhorn nr. 11
- Book C. L (1996) *Professional development schools* Michigan State University. In Sikula J. (1996). *Handbook of research on teacher education: a project of the Association of Teacher Educators*. New York Macmillan Library reference p 194-210
- Coffey, A and Atkinson, P (1996) *Making sense of qualitative data: complementary research strategies*. Sage
- Dale, E. L. (1998). *Pædagogik og professionalitet*. Århus: Klim
- Dewey J.(1976) *Erfaring og Opdragelse*.Christian Ejlers Forlag
- Elkjær, B.(2007) *Med pragmatismen som følgesvend*. I Green, G. (red.) *Dewey i dag – en håndsrækning til læreruddannelsen*. Unge Pædagoger.

- Elmose, S. (red.) (2010) *Naturfagsdidaktik i anvendelse – fra forskning til praksis i 13 CAND-projekter*. VIA SYSTIME
- Enemark, V., Iversen, K. S (2004). *Skole-hjemsamarbejde mellem folkeskolen og hjem med en anden kulturel baggrund*. ÅDAS 2004
- Eriksen, F.H. og Lundsted, H. (2008) *Trepartsamtalen*. Retrieved: https://www.ucviden.dk/portal/files/9569726/Artikel_fra_10_nordiske_lereruddannelseskongference_p_Island_2008_v_Henrik_L_Nielsen_og_Frits_H_Eriksen.pdf
- Fabech, L., Petersen, O. K., Skibelund, L., Thormann, J., Ubbesen, I. *Den æstetiske kommunikation og interkulturelle kompetence i forhold til undervisning af børn og unge med anden etniske baggrund end dansk*.
- Forsøgsskole(2010-). Læreruddannelsen i Århus.Århus. Retrieved from <http://www.viauc.dk/LAERER/AARHUS/FORSOEGSSKOLE/Sider/Forsogsskole.aspx>
- Frederiksen, L., Lund Hansen, J. (2011). *Dimittendundersøgelse, læreruddannelsen i Århus. rapport nr. 2. dimittendårgang 2009*.Læreruddannelsen I Århus. VIA Univevrsity College.
- Frederiksen,L., Lund Hansen, J., Steensen, J. (2010). *Dimittendundersøgelse læreruddannelsen i århus - kohorte dimittend 2008*. Læreruddannelsen i Århus, VIA University College.
- Gibbons, Michael et al. (1994): *The new production of knowledge: the dynamics of science and research in contemporary societies*. Sage. London.
- Godiksen, J. og Horslundl.(2010) *Fagteamsamarbejde i profession og uddannelse i praksis*. Skive. Url til projektet: http://hval.dk/web/bruger/mnielsen/skoleafd/fagteam/idraet_sundhed/
- Grimen, H. (2008). *Profesjon og kunnskap*. I: Molander, A. og Terum, L. I. (red.). *Profesjons-studier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hedegaard, K.(2010)*Teaching-lab. Og relationer i praksisrummet*. I Klausen,M. m.fl. (2010) *Mellemrum- på opdagelse i brydningsfeltet mellem uddannelse og profession*. Systime
- Henkel, A. Jessen, K. (2009) *Hvordan lærer elever kunsten at læse fiktion? Og hvordan ved læreren, at de lærer noget?* Silkeborg
- Hjøllund, Linderoth U.(2008)*Alternative læringsrum*. Silkeborg Seminarium.
- Hjøllund, Linderoth,U.(2009) *Udvikling af partnerskaber*. Silkeborg Seminarium
- Jensen, Torben Pilegaard, Kamstrup, Anne Katrine, Haselmann, Søren. 2008. *Professionsbacheloruddannelserne- De studerendes vurdering af studiemiljø, studieformer og motivation for at gennemføre*. AKF: rapport. Retrieved: <http://www.akf.dk/udgivelser>
- Jensen, P.(2007) *Rummelighed - faglighed*. Unge Pædagoger nr. 2 2007

- Jensen, P m.fl.(red.)(2010) *Ekspert i undervisningen. En antologi om et forskningsbaseret udviklingsarbejde af forholdet mellem uddannelse og profession*. Forlaget Unge Pædagoger
- Jørgensen, E. og Ubbesen, I.(2007) *Komposition i klassefællesskabet*. ÅDAS
- Kvale, S.(1994) *Interview*. Hans Reitzel. København
- Lund, J., H., Rasmussen, T., N, Simonsen, S.(2005) *Uddannelse til (ny)lærer- også en uddannelse til at beherske og forstå betingelserne for at være ny og uerfaren*. Århus Dag-og Aftenseminarium.
- Lunde Frederiksen, L. (2011) *Mentorordninger i Herning Kommune*. Retrieved: <http://www.viauc.dk/udvikling/skole/Documents/rapport%20gennemset.pdf>
- Lunde Frederiksen, L. (2011) *At komme ind i professionen- som studerende og nyuddannet*. I Hedegaard K.M og Krogh-Jespersen K (red.)(2011)*Professionsdidaktik – grundlag for undervisning i professionsrettet uddannelse*. Klim.
- Løvlie, Lars(1972). *Universitetspedagogikk – eller debatten som ble vekke*. I Mediass, Ninna, Houge – Thiis Johan, Haga Sigurd, Ellingjord Jarl , Bjørklid Brynjulf. Etablert pedagogic – makt eller avmakt. Gyldendals Norsk Forlag. Oslo 1972
- Maibom, I.(2010) *Viden og refleksion i et professionssigte*. I Klausen,M. m.fl. (2010) *Mellemrum- på opdagelse i brydningsfeltet mellem uddannelse og profession*. Systime
- Mølgaard, N. Bladt Jørgensen, A.M. (2007) *Innovativ læsning*. Langsøskolen Silkeborg
- Nielsen, B.(2005) *Guld i mund – projekt morgensang* ÅDAS
- Nowotny, Helga, Scott, Peter, Gibbons Michael (2001). *Rethinking science: Knowledge in an age of uncertainty, polity*. Cambridge.
- Pontoppidan, B. S. 2009 *Partnerskabsprojektet: et rum for udvikling af lærerstuderendes undervisningsfaglighed (PCK)*. I : MONA. Særnummer, s. 56-69.
- Pontoppidan, B. S. 2010 *An alternative approach to teacher education courses framed by a collaborate partnership setting. Didactics as Design Science*. Peer reviewed papers from a PhD-course at the University of Copenhagen. Winsløw, C. & Evans, R. (red.). København: Institut for Naturfagernes Didaktik, Københavns Universitet s. 93 - 104. 12 s. (IND-KU skriftserie; 2010-18).
- Pontoppidan, B. S. 2010. *Partnerskaber mellem skoler og læreruddannelse: kvalitet i naturfagsundervisning handler om netværk og professionelt samarbejde*. I Naturfagsdidaktik i anvendelse: fra forskning til praksis i 13 CAND-projekter. Århus : VIASysteme
- Pontoppidan, B. S.(2008/2009). *Partnerskaber- et projekt om gensidighed i udviklingen af naturfagsundervisning i skoler og læreruddannelse*. Udviklingsrapport. Læreruddannelsen i Århus.
- Poulsen, C. og Ustrup, L.:(2010) *Fra praktikerfaring til professionsudvikling*. Læreruddannelsen i Silkeborg.

Rasmussen J. m.fl.(2010). *Ekspert i undervisning : Rapport over første år i et forsknings- og udviklingsarbejde vedrørende samspillet mellem teori og praksis i læreruddannelsen*. Forskningsrapport. København : Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.

Rasmussen, J. (2007). *Trepartsamtalen- et forsøgs-og udviklingsarbejde*. PUC, CVU Midt-Vest.

Rasmussen,J. Kruse,C., og Holm C.(007).*Viden om uddannelse, Uddannelsesforskning, pædagogik og pædagogisk praksis*. København. Hans Reitzels forlag.

Silassen, M. K. (evaluator) (2008) *Robolab-projekt-candprojekt*. Silkeborg Seminarium

Stougaard B.(2009) *Naturfagene og de alternative læringsmiljøer*. I *Naturfagsdidaktik i anvendelse: fra forskning til praksis i 13 CAND-projekter*. Århus : VIASysteme

Søndergaard, P.(2009)*Professionelle standardkompetencer*. Silkeborg Seminarium.

Thorning, T.(red.)(2008)*Treklang i læreruddannelsen – Et udviklingsarbejde om det integrative samarbejde mellem pædagogiske fag, KLM, linjefag og praktik*. Læreruddannelsen i Skive. VIAUC.

Ubbesen, I.(2006) *Musiklytning*. Læreruddannelsen i Århus.

Undervisningsministeriet. *Rapport fra arbejdsgruppen om et mål- og operationaliserbart udviklingsbegreb for Undervisningsministeriets videregående uddannelser*,. Undervisningsministeriet, 22. maj 2008. Retrieved:

http://www.uvm.dk/~media/Files/Udd/Videre/PDF09/090908_Udviklingsbaserings_Samlet%20rapport%20aug%202008.ashx

Vilslev Pedersen, B.(2009) *Aktionslæring vedrørende brug af praktikportfolio hold 27.34*. LIAA VIAUC

Wagner, L. (2009) *Dannelse til medborgerskab- et potentiale i skolens religionsundervisning? Rapport over udviklingsarbejde i kristendomsundervisning/ religion*. Læreruddannelsen i Århus

Witzel Clausen, S. (2010). *Kan praksis ændres gennem aktionslæring?* I Madsen, B. m.fl. (2010) *Aktionslæringens DNA*. VIA Systeme.

Østergaard, K., (2005) *Integration af IKT i matematikundervisningen*. ÅDAS

Kondenseringer - bilag

De fleste af nedenstående kondenseringer af det FoU arbejde, der er refereret til i artiklen, har ikke fokus på resultater, men i højere grad fokus på indhold og proces. Dette skyldes nok, som nævnt i afsnittet ”kvalitetskriterer”, at de fleste udviklingsarbejder har været optaget af at udvikle professionsviden, der primært har været knyttet til praktiske og pragmatiske forhold. Pædagogisk udvikling har været betragtet som konkrete handlinger, ideer og eksperimenter i pædagogisk praksis, hvorfor det også er dette rapporterne har haft i fokus. Der er forskel på indhold, form og omfang i de koncentrerede kondenseringer, alt afhængig af de originale rapporters udformning. Kondenseringerne er tænkt som en yderligere appetitvækker eller kort indføring i de forskellige arbejder, således at læseren kan orientere sig fx med henblik på videre fordybelse/ forfølgning af arbejdet.

Reference	Indhold
Agerbæk, S.,Blaabjerg, B. (2008). <i>Når praktiklærere, seminarlærere og studerende samarbejder om portfolio i læreruddannelsen</i> . Århus.	Portefoliens mulighed for, sammen med forskellige differentieringsformer, at medvirke til at skabe de nødvendige sammenhænge i studiet, så studerende får en optimeret indføring i studiet på det første år af uddannelsen. Der har i løbet af det første år i uddannelsen været arbejdet med to portfolio produkter med øgede krav og udfordringer, et med mål og arbejdsopgaver af underviserne og et med selvformulerede læringsmål. Mentorer og praktiklærere har spillet en central rolle i særdeleshed omkring læringsmåls-arbejdet. Det har været meget arbejdskrævende i form af vejledning. Konklusioner: Arbejdet med portfolio har kvalificeret de studerendes udbytte af praktikken, de studerende har kunnet se koblinger til sammenhænge med undervisningen på seminarier i praktikken. Det samlede arbejde med portfolio har givet de studerende indsigt i læringsmål, praktikkenes kerner, kendskab til teorier og faglige begrebet og det har udviklet de studerendes refleksionsbevidsthed i forhold til egne og andres tiltag i skolen. Der er tegn på, at portfolio er et godt redskab til at skabe sammenhæng mellem undervisningen på uddannelsesinstitutionen og praktikskolen og at det har skærpet de studerendes forståelse af lærerprofession. Portfolio har ligeledes skabt mulighed for at undervisere på uddannelsen og underviserne i praktik (praktiklærere og mentorer) tænker i fælles progression og rettet i praktikken. Derudover synes der at være tegn på, at de mere inaktive studerende eller på andre måder svage studerende i højere grad bliver integreret i uddannelsen. En tydelig rammesætning, hvor forventninger til den studerende om selvstændig produktion af reflekterede portfolio dokumenter ekspliciteres er vigtig, ligeledes at der tidligt i forløbet inviteres til dialog om den studerendes portfolio produkter.
Bjørnskov Thormann, J. <i>Udviklingsarbejde Fagudvikling i idræt</i> Århus	Projektet har fokus på pædagogisk udvikling af idrætsfaget sammen med lærere på en enkelt skole i relation til undersøgelsesforløb og kursusforløb. Opkvalificering af læreres begrundelse for valg af mål, indhold og metode med efterfølgende ændring af praksis. Fokus på udvikling af lærernes refleksioner over og nytænkning omkring deres egen praksis. Resultat: god måde at få noget konkret og brugbart ud af udviklingsarbejdet i forhold til undervisningen på en skole.
Bladt Clausen, M., Hede-gaard K. M., Skibsted, E. (2006) <i>Dialog, betydning og</i>	Projektet er optaget af at sætte folkeskolepraksis med fokus på dialog og kommunikation i klasserummet i et interkulturelt perspektiv som genstand for forskning, i et forpligtende samarbejde med henblik på bedre at forstå det, der

<i>dannelse - i et interkulturelt dannelsesperspektiv. Århus</i>	sker i praksis. Der har været tale om studiekredsarbejde, hvor der blev arbejdet med teoretiske studier og undersøgelser i praksis i samarbejde med en lærergruppe. Der har været arbejdet med fælles udformning og udvikling af undervisningsplaner og systematisk indsamling af information om, hvad der foregår og bearbejdning af denne information gennem refleksion.
Bladt Clausen, M., Jørgensen, P., K., Fanø, S.(2007) <i>Nye danske prøver i grundskolen</i> Århus	Projektet har haft fokus på hvilke ændringer af undervisningsformer indførelsen af fordybelsesprøven medfører for danskfaget i grundskolen og som følge deraf for linjefaget i læreruddannelsen. Undervisere og lærere har fulgt en klasses arbejde med den nye prøveform i mundtlig dansk med henblik på at analysere, hvilken betydning prøveformen har for undervisningen i skolen og afledt heraf for linjefagsundervisningen i læreruddannelsen. Der har været tale om et konkret samarbejde mellem undervisere på læreruddannelsen, to dansk- og klasselærere og en 9. klasse. Arbejdet mundede ud i nogle vurderinger og anbefalinger til brug for dansk lærere og til brug af undervisning af kommende dansk lærere.
Bladt Jørgensen, A.M. og Mølgaard, N. (2007). <i>Innovativ læsning</i>. Langsøskolen, Silkeborg.	Formålet har været at opnå viden om innovativ læsning som metode til at understøtte og udfordre elever i deres læsetilgængelighed, at opkvalificere begynderundervisningen, at etablere et fast samarbejde med en folkeskole over et år og at udvikle efteruddannelser inden for begynderundervisning. I projektet var både lærere, undervisere og studerende. Der blev udarbejdet en årsplan for linjeholdet i dansk til en første klasse på en folkeskole. Derefter adopterede hver studerende en elev, som den studerende over et år skulle følge i forhold til elevplaner, undervisningsplaner, indholdsvalg, gennemførelse og evalueringsformer. Teoriundervisningen i linjefaget blev sat i relation til undervisningen i første klasse. Der blev arbejdet med projektuger for at få fokus på innovativ læsning og udnyttelse af kreative læsetilgange i forhold til den enkelte elev og sproglig opmærksomhed. I forbindelse med projektugerne har folkeskolelæreren undervist på seminarier, gennemgået årsplaner og mål for undervisningen og ført udvekslingssamtaler med hver enkelt studerende om elevplaner for den enkelte elev. Erfaringer: Arbejdet har været givende med hensyn til udvikling af nye læringsformer både på læreruddannelsen og i læseundervisningen i folkeskolen. Det har styrket samarbejdet mellem folkeskole og læreruddannelse. Det har givet de studerende indsigt i, hvordan teori kan understøtte begrundelse for undervisning, i planlægning, men også at praksis har mange uforudsete udfordringer, altså en indsigt i teori-praksis udfordringen. Undervisere og folkeskolelærere har fået en langt bedre indsigt i hinandens hverdag og det er erfaret, at effektiv mødeaktivitet kræver tydelige dagsordener og fordeling af arbejdsopgaver. Underviserne på læreruddannelsen er blevet klogere på, at udvikle en undervisning, der bygger på de studerendes praksiserfaringer fra praktik.
Bladt Jørgensen, A.M.(2008) <i>Udvikling af teori-praksisforholdet i danskfaget med fokus på fagområdet læseforståelse</i>. Silkeborg	Tre parter, folkeskolelærer LU undervisere og studerende har sammen arbejdet på at løse eller udvikle måder at tackle praktiske og teoretiske udfordringer både med hensyn til teori-praksis forholdet i læreruddannelsen men også konkret litteraturundervisning i indskoling. Udviklingsarbejdet har egentlig fokus på teori-praksisforholdet i læreruddannelsen men med fokus på at udvikle en kvalificeret litteraturundervisning i indskolingen. I denne sammenhæng har man forsøgt at udvikle former for samarbejde med skoler. Her er tale om en tæt kontakt mellem seminarium og folkeskole med henblik på at skærpe de studerendes opfattelse af praksis som et sted, hvor man kan hente erfaringer og observationer til at begribe teorien og til at danne nye teorier.

	Formålet har været at opkvalificere undervisningen i læsning på læreruddannelsen i Silkeborg, at opnå viden om indskolingselevs læsekompetencer med særlig vægt på læseforståelsen (deres evne til at læse ”mellem og bag linjerne”) og at udvikle en egentlig litteraturundervisning.
Enemark, V., Iversen K. S., 2004. <i>Skole-hjem samarbejde mellem folkeskolen og hjem med en anden kulturel baggrund.</i> Århus	Projektet har haft fokus på at indsamle erfaringer og udarbejde undervisningsmateriale til skole-hjem samarbejdet til brug i læreruddannelsen, i form af konkrete beskrivelser, problematiseringer, diskussionspunkter og handleforslag. Gennemført i samarbejde mellem to skoler i Århus. På x skole blev der benyttet observationer af forældresamarbejdet og interviews af lærere og forældre. Ud fra dette blev problemstillingerne tematiseret og der blev udarbejdet hypoteser i relation til disse problemstillinger. På y skole har samarbejdet bestået i, at læreruddannelsens undervisere har deltaget i en arbejdsgruppe med lærere, pædagoger og medlemmer fra skolebestyrelsen med henblik på at etablere et bedre skole-hjem samarbejde end det eksisterende. Tanken var yderligere, at det skulle være et eksempel på anvendelse af en didaktisk model i et professionsperspektiv.
Eriksen, F.H. og Lundsted, H. (2008) <i>Trepartsamtalen.</i> Skive	Formålet med forsøgs- og udviklingsarbejdet har været at sætte fokus på relationen mellem læreruddannelsens seminariebaserede elementer og dens ”folkeskoleforlagte” elementer med henblik på at identificere problemer. Udviklingsarbejdet resulterede i projektet ”Ekspert i undervisningen”. Der har været fokus på den projektorienterede praktik med didaktikrapporten og trepartsamtalen. Med henblik på at styrke den studerendes uddannelse til forskningsinformeret praktiker; til ekspert i undervisning, må seminarielæreren og praktiklæreren kunne bidrage til trepartsamtalerne fra hver deres position som henholdsvis professionsuddanner og professionsudøver.
Fabech, L., Petersen O. K., Skibelund L., Thoman J., Ubbesen I. <i>Den æstetiske kommunikation og interkulturelle kompetence i forhold til undervisning af børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk.</i> Århus.	Projektet undersøger hvordan og om den praktisk musiske dimension og æstetiske læreprocesser kan facilitere tosprogede børns tilegnelse af det danske sprog, deres interkulturelle kompetencer gennem aktionsforskningsmetoden. I denne sammenhæng blev der etableret et samarbejde med en folkeskole, med henblik på at afprøve fagene billedkunst, håndarbejde, musik, idræt og sløjd. Tanken var at give børn med begrænsede dansksproglige kompetencer en anden læringsplatform gennem arbejde med praktisk – æstetiske læringsformer. Ud fra et praktisk projekt i folkeskolen i samarbejde med folkeskolelærere, har udviklingsarbejdet udarbejdet anbefalinger til læreruddannelsen. Der har her været fokus helt og holdent på elevernes læring. I rapporten pointeres der på trods af, at samarbejdet ikke har været i centrum eller en del af undersøgelsen, at det i højere grad i henhold til aktionsforskningsmetoden må præciseres klart, hvordan rollefordelingen er mellem lærere og forskere.
Forsøgsskole(2010-). Læreruddannelsen i Århus. Århus	Formålet med projektet er at skabe rammer for en løbende udveksling mellem teoretiske undersøgelser og praktiske håndteringer af udfordringerne i skolernes virksomhed, uddannelse og praksis imellem, med et gensidigt udbytte for henholdsvis læreruddannelse og skole ikke kun inden for ét fagligt område men også generelt. Tanken er, at der gensidigt skal ske et umiddelbart erfarings- og vidensflow mellem personer og institutioner med henblik på professionel udvikling og udvikling af en mere kompleks forståelse af teori/ praksisrelationen. I projektet arbejdes der med udvikling af nye ligeværdige samarbejdsformer mellem uddan-

	nelse og profession, herunder samspil udover de formaliserede praktikperioder. I dette regi er der fokus på analyse af, hvordan dette kan kvalificere aktørerne, både lærerne på uddannelsesstedet og lærerne på skolerne, men ikke mindst hvordan det kan kvalificere de lærerstuderendes udvikling af lærerprofessionalitet, herunder udviklingskompetence.
Frederiksen, L., Lund Hansen, J. (2011a). <i>Dimittendundersøgelse, læreruddannelsen i Århus. rapport nr. 2. dimittendårgang 2009</i>. Århus. Frederiksen, L., Lund Hansen, J. (2011b). <i>Dimittendundersøgelse, læreruddannelsen i Århus. rapport nr. 3. Rapport nr. 3Kohorte: Dimitterede 2008, 2. spørgerunde. Resultater og sammenfatning af dimittendundersøgelsesarbejdet 2008-2010 samt anbefalinger dimittendårgang 2009</i>. Århus. Frederiksen, L., Lund Hansen, J., Steensen, J. (2010). <i>Dimittendundersøgelse læreruddannelsen i Århus - kohorte dimittend 2008</i>. Århus.	Formålet med disse undersøgelser har været at beskrive og analysere de nyuddannede læreres vurdering af deres uddannelse i forhold til deres aktuelle arbejds-situation i skolen med henblik på udvikling og forbedring af læreruddannelse; bl.a. dens professionsrettethed. Formålet har yderligere været at kaste lys over de betingelser og vilkår, som nyuddannede lærere møder i deres første tid i jobbet. På baggrund af det samlede dimittendundersøgelsesarbejde i perioden 2008-2011 er der udarbejdet anbefalinger til såvel profession som læreruddannelse. De generelle tendenser er: Lærerne er tilfredse men synes, at lærerarbejdet er hårdt. Indslusningsordninger findes, men der er tale om for lidt formalisering. Et billede som kan være uheldigt, hvis man på skolerne har ønsket om at støtte op om lærernes fortsatte professionelle udvikling. En orientering væk fra lærerarbejdet. De nye lærere oplever generelt, at de pædagogiske fag og linjefagene kommer i spil i lærerarbejdet og det gør de primært i forbindelse med opgaveløsning, som knytter sig til undervisningens planlægning- og gennemførelse. Praktikken og bachelorprojektet kommer kun til dels i spil. De nye lærere oplever kun i meget begrænset omfang, at læreruddannelsen understøtter deres opgaver i forhold til skole-hjemsamarbejde og teamsamarbejde og lign. Både hvad angår læreruddannelsens faglige, sociale og personlighedsudviklende bidrag vurderes læreruddannelsen meget positiv. Den overordnede positive vurdering dækker dog over især en faglig kritik, som de nye lærere retter mod uddannelsen. Kritikken, som blandt andet bliver formuleret som en række anbefalinger retter sig mod: - undervisningens indhold - undervisnings- og arbejdsformerne - praktikfaget 15-20 % af de studerende vurderer deres indsats i studiet som lav. Undersøgelserne anbefaler: Styrkelse af mentorordninger og en formalisering af dem. Læreruddannelsen kan med fordel løbende forholde sig til og kommunikere eksplicit og tydeligt mht uddannelsesforståelse og forståelsen af begrebet professionsrettethed og teori-praksisforholdet samt uddannelsens muligheder og begrænsninger i relation til de nye læreres varetagelse af lærerarbejdet. Læreruddannelsen kan med fordel arbejde med en organisering af praktikken, der fremmer fordybelses- og erfaringsdannelseselementet med henblik på, at de studerende gennem praktikken ikke blot danner lærerarbejds erfaringer, men også at de i uddannelsen udvikler kompetencer til at danne disse erfaringer efter endt uddannelse. Styrkelse af bacheloropgaven og eksplicitering af hvilke kompetencer, der udvikles i arbejdet med opgaven.
Godiksen, J. og Horslundl. (2010) <i>Fagteam-samarbejde i profession og uddannelse i praksis</i>. Skive.	Ved læreruddannelsen i Skive samarbejder man løbende med Skive Kommunes skolevæsen i et partnerskab med etablerede fagteamsamarbejder mellem profession og uddannelse. Lærere, studerende og linjefagsundervisere samarbejder om udvikling af praksis i professionen i fem skole-linjefag: historie, natur/teknik, Fysik/kemi, sprog og idræt/sundhed. Formålet har været (og er) at udvikle såvel skolers som læreruddannelsespraksis, at bidrage til at udvikle læreruddannelse og folkeskolers aktiviteter gennem

	inddragelse af praksiserfaringer i tæt samspil mellem undervisere i læreruddannelsen, studerende og folkeskolelærere samt at bringe forskningsviden ind i undervisningen. Der arbejdes med at udvikle og udveksle viden og erfaringer omkring fagenes indhold og didaktik, drøftelse og formulering af strategi for implementering af fælles mål for folkeskolerne og ckf for fagene i læreruddannelsen og tilrettelæggelse af faglige inspirationsarrangementer for såvel lærere, studerende, undervisere og elever i Skive kommune samt etablering et virtuelt forum for videndeling mellem lærere i kommunen. Endvidere arbejdes der med udvikling af innovative værksteder herunder innovation og idé skabelse i samspillet mellem læreruddannelse og folkeskole. Derudover har man samarbejdet om at få udarbejdet inspirationskataloger, ekskursionsinspirationsmateriale inden for forskellige fag og undervisningsmaterialer til før, under og efter ekskursionerne, dels for at få lokalområdet inddraget dels for at få kvalificeret ekskursionernes faglige udbytte. Arbejdet har bl.a. resulteret i, at studerende har afprøvet forskellige udarbejdede emner / undervisning i praksis.
Hedegaard, K. (2010) Teaching-lab. Og relationer i praksisrummet. I Klausen, M. m.fl. (2010) Mellemrum- på opdagelse i brydningsfeltet mellem uddannelse og profession. System. (Nørre Nissum)	Samspil mellem teori og praksis i forbindelse med studie og arbejdsformen – undervisningslaboratorium (teachinglab). I udviklingsarbejdet arbejdes der med begrebet teachinglab, der defineres som et eksperimentelt læringsrum, hvor der løbende arbejdes med undervisning af børn under fokuseret observation, analyse og feedback i lærerteam på fire til fem studerende, som en integreret og kontinuerlig skemalagt del af linjefagsundervisningen på seminariet. Teachinglab- er et praksisrum, hvor et samlet linjehold i en form for aktionslæring, med udgangspunkt i det samme indholdsområde og didaktiske fokus, henter fælles primære erfaringer, der har et fokuseret afsæt i den teori og praksis, der arbejdes med i undervisningen. Der er i de forskellige teams blevet arbejdet med logbogsportfolio. Konklusioner/ erfaringer: de studerende knytter deres læringsudbytte an til relationerne i praksisrummet gennem muligheden af at lære af hinanden gennem kommunikation og observation. Teamet giver tryghed og inspiration, der gør at de i højere grad prøver ting af, de ikke ville have gjort alene. Der er tale om en langt mere eksperimenterende tilgang til undervisningen. Teoriens betydning for udvikling af refleksion over praksis bliver både erkendt og mere anerkendt. Den autentiske kontekst giver mulighed for faglig fordybelse. Teamet styrker i det hele taget de sociale relationer og kompetencer på holdet og formen har skabt motivation, engagement og ansvarlighed hos den enkelte studerende. Den autentiske kontekst synes at have betydning for udvikling af den enkeltes lærerpersonlighed.
Henkel, A. Jessen, K. (2009) <i>Hvordan lærer elever kunsten at læse fiktion? Og hvordan ved læreren, at de lærer noget?</i> Silkeborg	Formålet med projektet har været at give lærerstuderende mulighed for at afprøve og udvikle evalueringsformer, der befordrer litteraturundervisning. Udviklingsarbejdet er funderet i klasserumsundersøgelser med fokus på at registrere den konkrete interaktion og deltagerstrukturen i interaktion, i samspil med teori om dialogisk litteraturpædagogik. Konklusion: Den overvejende del af de studerende er i løbet af forløbet blevet mere bevidste om, at teori og praksis ikke er og bør være det samme, og at teorierne spiller en væsentlig rolle i forståelsen og udvikling af praksis, samt at den pædagogiske refleksionsteori som uddannelsen tilbyder er relevant, da den gør det muligt at intervenere i praksis.
Hjøllund, Linderoth U. (2008) <i>Alternative læringsrum.</i> Silkeborg	I projektet har man arbejdet med udvikling af didaktik til alternative uformelle læringsrum for folkeskoleelever i naturfag og med videndeling. På baggrund af en undersøgelse af læreres brug af alternative uformelle læ-

	ringsrum (primært spørgeskemaundersøgelser og fokusgruppeinterview af lærere/brugere af disse læringsrum) er der taget initiativer til udvikling af undervisningstilbud i folkeskoleregnet i det uformelle læringsrum til gavn for undervisningen i de naturvidenskabelige fag. Projektet har dannet grundlag for en konstruktiv erfaringsudveksling mellem to museer. Her har der været fokus på: - Opmærksomhed på kontakten til lærerne inden et klassebesøg - Ideer til løsning om transportproblematikker - Opmærksom på, hvordan man kan "spare" på formidlerens ressourcer og alligevel få et veltilrettelagt besøg - Udvikling af brugen af rollespil På læreruddannelsesområdet har det givet anledning til to bachelorprojekter om alternative læringsrum og elevernes udbytte.
Hjøllund, Linde-roth,U.(2009) <i>Udvikling af partnerskaber</i>. Silkeborg	Målet var at styrke og udvikle en naturfaglig kultur på skolerne og styrke nuværende og kommende naturfagslæreres kompetencer. Der blev sat fokus på relationen mellem de studerende og deres praktikskoler og på etablering af mødesteder for undervisere i naturfag på langs i uddannelsessystemet i form af videndelingdage for praktiklærere og undervisere. Fokus var her på udvikling af den naturfaglige kultur og en videndelingplatform for praktiklærere og undervisere, en naturfagsdag for lærere fra grundskole og ungdomsuddannelser samt studerende i naturfag. Videndelingdagen blev fortrinsvis holdt på skolerne, hvor de studerende også var indbudt. Hensigten var, at de studerende kunne få et større indblik i status og forskellighed samt udviklingspotentialer inden for den naturfaglige kultur på de forskellige skoler, men fremmødet var begrænset. Dage gav underviserne på læreruddannelsen et godt indblik i, hvilke naturfagssfaciliteter, de studerende blev en del af. Projektet resulterede i, at de studerende blev en del af skolens naturfagskultur, idet de udover praktikperioderne var med til events inden for naturfag, møder o.a. Erfaringer: Naturfagsdagen var en succes, der synes at være et stort behov for input og videndeling. Skolerne vil gerne udvikle naturfagskulturen, men der forekommer en række barrierer, disse uddybes ikke, der nævnes blot "<i>lærere, skoleledelse, forældre økomi....</i>" Yderligere var der fokus på de studerendes praktik: undervisere og folkeskolelærere og studerende drøftede indhold og form for praktik i naturfag. Et emne blev fastlagt for alle studerende i praktikken, dvs. alle studerende underviste i samme emne uanset aldersgruppe. Det nævnes som en styrkelse af praktikken, men ikke på hvilke måder. Problemer med fremmøde fra folkeskolen til planlægnings- og informationsmøder om praktik for studerende.
Iversen,K.S. og Witzel Clausen, S. (2010). <i>Aktionslæring i professionsuddannelser. Appetitten skal komme mens du spiser</i>. In Madsen,B m.fl. (red). <i>Aktionslæringens DNA. En håndbog om aktionslæringens teori og metode</i>. SYSTIME. (Århus)	Projektet omhandlede aktionslæring i en speciel VIA model praktiseret i forbindelse med praktik på 2. årgang. Tanken var, at de studerende skulle opleve sammenhæng mellem teori og praksis. De studerende indgik i en læringsgruppe og var skiftevis deltager og konsulent. De studerende skulle finde et fokuspunkt (formuleret ud fra deres praksis som studerende)der skulle resultere i, at den studerende skulle handle anderledes og ikke blot vide noget mere. Praktikvejlederne vejledte derefter den enkelte studerende i forhold til fokuspunktet. Samarbejdet mellem praktikvejleder og læreren i pædagogiske fag foregik skriftligt og gennem de studerendes formidling. Erfaringer: tilfredshed med at arbejde med selvvalgte problemer og udviklingsmuligheder. Samtalerne i læringsgrupperne havde givet de studerende en systematik. Erfaringsudvekslingen er blevet kvalificeret. Et praktikforløb er for kort

	til en aktionslæringsperiode. En udnyttelse af metoden ville have krævet, at der var blevet arbejdet med aktionslæring over en længere periode.
Jensen, P.(2007) <i>Rummelighed - faglighed</i>. Unge Pædagoger nr. 2 2007	Fokus på at udforske forholdet mellem læreruddannelsens faglige teoretiske indføring og de kompetencer som folkeskolen har brug for i en rummelig skole med praktikken som omdrejningspunkt. Der var tale om samarbejde mellem praktikskole og seminarium om indholdet af praktikken på grundlag af konkrete undervisningsopgaver, der afspejler skolens virkelighed. Der var tale om teamorganiseret samarbejde på seminariet med inddragelse af rummelighed og faglighed i den normale undervisning. Der blev afholdt fire konferencer for studerende, praktiklærere og undervisere. Konklusioner: En fælles konference med fokus på centrale problemstillinger fra professionen med deltagelse af involverede studerende og lærere kan målrette praktikken. Højt informationsniveau og videndeling er afgørende for kvaliteten i samarbejdet mellem fag, pædagogik og praktik. Praktikken skal tematiseres ud fra centrale problemstillinger fra skolens virkelighed De studerende skal i praktik i samme skoleklasse i studiets to første år. Fagdidaktikken skal styrkes.
Jørgensen, E. og Ubbesen, I.(2007) <i>Komposition i klassefællesskabet</i>. Århus	Projektet har været optaget af at udvikle (viden om) kreative musikalske processer i klassefællesskabet. Der har været tale om et samarbejde mellem tre musiklærere i folkeskolen og deres musikklasser, en repræsentant for netværksgruppen: Musikformidling.dk.(som fulgte projektet som sparringspartner), en komponist og to undervisere fra læreruddannelsen. Derudover har der været involveret to musiklinjehold, et førsteårgangs musiklinjehold, som efter en dobbeltlektion om komposition med børn deltog i projekt dagen: og et fjerdeårgangshold, som komponerede med fjerdeklasse. Projektet har bestået af en <i>forberedende fase</i>, hvor undervisere, musikformidling.dk.-repræsentanten og lærerne i folkeskolen mødtes og drøftede opfattelser af kreativitet, og hvor medlemmer fremlagde kompositionsmodeller. En <i>projektgennemførelsesfase i folkeskolen</i>, med observation og interviews. Her underviste et linjeholdet en 4.kl. i komposition Derudover arbejdede et linjehold med samme opgave, som eleverne fik. En <i>projekt dag</i> på læreruddannelsen med samtlige deltagere med opførelse af kompositioner af børn i samarbejde med komponisten, og med videre arbejde med kompositionerne efterfulgt af en afsluttende koncert. En <i>session/ kompositionsworkshop</i> med komponist for musiklinjehold.
Lund, J., H., Rasmussen, T., N, Simonsen, S.(2005) <i>Uddannelse til (ny)lærer- også en uddannelse til at beherske og forstå betingelserne for at være ny og uerfaren</i>. Århus.	Hovedsigtet har været at genere viden om, hvordan en læreruddannelse kan støtte nyuddannede lærere i at mestre deres job på en meningsfuld måde. Der er således tale om generering af viden om forholdet mellem teori og praksis, uddannelse og profession, på et metaplan. Man har forsøgt at identificere lærerproblemstillinger og læreropgaver med henblik på at præcisere og definere deres forbindelse med læreruddannelsen Der har været fokus på, hvilke elementer i en læreruddannelsesdidaktik, der bliver vigtige, hvis man skal støtte nye lærere i de særlige udfordringer, som er knyttet til opgaveløsning i folkeskolen for at de nye lærere udvikler sig til dygtige erfarne lærere med et demokratisk dannelsesarbejde for øje.

Lunde Frederiksen, L. (2011) <i>Mentorordninger i Herning Kommune</i>. VIAUC.	Hovedformålet med projektet har været at udvikle kvalificerede konkrete tiltag i den danske folkeskole, der bl.a. kan fastholde såvel nye lærere som etablerede erfarne lærere, og som kan bidrage til kompetenceudvikling for erfarne etablerede lærere i konstruktivt samspil med understøttelsen af nyuddannede lærere. Resultaterne i forskningsprojektet peger bl.a. på, at der kan være perspektiv i at udvide én til én mentorordningen for nyuddannede det første år, til yderligere et år med gruppementoring. Der synes at være tegn på, at gruppementorordninger kan føre til professionel udvikling for både mentorer og nyuddannede lærere og udvikle samarbejde/ erfarings- og videndeling deltagerne imellem. Ud over at udvikle mentorordninger har forskningen bidraget til indsigt i problemstillinger og diskussionspunkter, der kan være relevante at inddrage i læreruddannelsen bl.a. i de pædagogiske fag med henblik på fx. at kvalificere praksis i folkeskolen.
Maibom, I.(2010) <i>Viden og refleksion i et professionsstige</i>. I Klausen, M. m.fl. (2010) <i>Mellemrum- på opdagelse i brydningsfeltet mellem uddannelse og profession</i>. Systime (Silkeborg)	Et projekt om linjefagsundervisning knyttes til tematiseringer i de pædagogiske fag og til planlægning og forberedelse og efterbearbejdning af praktik på 1. årgang i læreruddannelsen for dermed at facilitere refleksion og udvikling af viden. Der har været fokus på undervisningsrummet, træningsrummet og studierummet. Der er blevet arbejdet med forventningsbreve, undervisningsplaner, praktikbesøg med vejledningssamtale og didaktikseminar på baggrund af praktikrapporter. Erfaringer: Når underviserne spørger ind til planlægning og italesætter gennemgået teori begynder de studerende at kunne finde forbindelse mellem undervisningen, de pædagogiske diskussioner og faget praktik. Undervejs i praktikken fik de studerende fra 1. årgang besøg af en underviser, der overværede undervisningen, med efterfølgende vejledningssamtale. En samtale på dette tidspunkt kan facilitere refleksion i forhold til teori-praksis og fører til at de studerende arbejder med at konstruere ny viden. Samtalen kan ændre deres syn på, hvad viden er og kan anvendes til. Praktikrapporten hjælper ligeledes til, at de studerende kan se sammenhæng mellem praktik, linjefag og pædagogik. Det er først rigtig under opgaveskrivningen, at sammenhængen mellem den gennemgåede teori i undervisningen og praksiserfaringerne går op for de studerende. Oplevelserne i praktikken sættes i spil med teorien. De studerende får en fornemmelse af teorien som middel til at fokusere og skærpe en opmærksomhed i forhold til en undervisningsrelateret problemstilling, som de studerende forsøger at forholde sig kreativt reflekterende til. Den mundtlige fremlæggelse ved didaktikseminarer er godt supplement til den skriftlige formidling. Sprogliggørelse og eksplicitering hjælper til en fokuseret dialog om praktikrapportens problemstilling.
Maibom, I., Ustrup L.(2010) <i>Hvordan kan man skabe et funktionelt samarbejde</i>. In: Jensen, P .fl.(red.)(2010) <i>Ekspert i undervisningen. En antologi om et forskningsbaseret udviklingsarbejde af forholdet mellem uddannelse og profession</i>. Forlaget Unge Pædagoger (Silkeborg)	Projektet har haft fokus på tværfagligt samarbejdet om udvikling af praktikrapporter med undervisningsrelaterede problemstillinger med efterfølgende mundtlig fremlæggelse for første årgangs studerende. Erfaring: problemorienteringen, tværfagligheden, fælles fordringer og afsluttende mundtlige og skriftlige produkter skærper de studerendes opmærksomhed på stoffet og har været med til at styrke professionsdimensionen i undervisningen og de studerendes evne til at danne synteser mellem det faglige, det pædagogiske og praktikken.
Nielsen, B.(2005) <i>Guld i mund – projekt morgensang</i>	Der har i et projekt på en skole arbejdet været med - at indføre morgensang for alle indskolingsklasser som en integreret del af

Århus.	skolekulturen med henblik på etablering af glæde. - at udvikle begyndende forståelse for didaktisk forberedelse for optimalt læringsudbytte gennem praksiserfaring og at vurdere fordele og ulemper ved forskellige arbejdsmetoder. - at etablere generel forståelse for mulighederne i fællessang Morgensang hver morgen i 10 uger i indskolingen. Læreruddannelsens undervisere stod for morgensangen (de studerende observerede og interviewede) med efterfølgende analyse. Der har ligeledes været arbejde med en fælles opførelse af sange. Erfaringer: det var umiddelbart sværere end forventet at ”sælge ideen”. Lærerne var usikre med hensyn til sange, idet de ikke var musikuddannede. Det anbefales bl.a. i projektet, at undervisere og folkeskole søger at etablere en større kontaktoverflade med hinanden, så det bliver muligt at skabe flere projekter i fællesskab.
Pontoppidan, B. S. 2009 <i>Partnerskabsprojektet: et rum for udvikling af lærerstuderendes undervisningsfaglighed</i> (PCK). I : MONA. Særnummer, s. 56-69. (Århus) Pontoppidan, B. S.(2008/2009). <i>Partnerskaber- et projekt om gensidighed i udviklingen af naturfagsundervisning i skoler og læreruddannelse. Udviklingsrapport</i>. Århus.	Projektet har haft fokus på øget samarbejde om en professionsrettet undervisning, der fokuserer på udvikling af de studerendes undervisningsfaglighed. Der har været tale om udvidet praktiksamarbejde, de studerende besøgte ikke blot skolen i praktikperioderne, men var løbende på skolen over hele skoleåret, hvor de havde forskellige opgaver defineret dels af skolen (og dermed knyttet til lærerpraksis) dels af læreruddannelsesstedet(og dermed af faglig/ fagdidaktisk /almendidaktisk art). Konklusion: Partnerskab kan være med til, at udvikling på skoleområdet formidles ind i læreruddannelsen samtidig med faglig inspiration til lærerne i skolerne kan finde sted. Partnerskabet kan være med til at etablere et studierum, hvor studierummet flyttes fra en position, hvor udviklingen af de studerendes undervisningsfaglighed er et mere eller mindre ”privat” projekt hen mod en position, hvor undervisningen bygges op på baggrund af vellykkede undervisningseksempler. Udvikling af undervisningsfaglighed må indeholde både en integrativ og en transformativ tilgang (hvor undervisningen bygges op på baggrund af vellykkede undervisningseksempler, og i den integrerede model vil undervisningsfaglighedsbegrebet ikke være genstand for særskilt undervisning). Det er den studerendes eget initiativ at transformere videndele og praksiserfaringer til en personlig undervisningsfaglighed.
Pontoppidan, B. S. 2010. <i>Partnerskaber mellem skoler og læreruddannelse: kvalitet i naturfagsundervisning handler om netværk og professionelt samarbejde</i>. I <i>Naturfagsdidaktik i anvendelse: fra forskning til praksis i 13 CAND-projekter</i>. VIASystem (Århus)	Projekt om etablering af ligeværdig gensidig videndeling og kompetenceudvikling. Målet har været at etablere netværk mellem kommunale forvaltninger, folkeskoler, professionshøjskoler og andre naturfaglige praksisformer for at fremme formidling af kompetencer, viden og erfaringer fra naturfagene og naturfagsundervisningen skoler og læreruddannelse imellem. Netværk, der kan anvendes som rum for skole- og læreruddannelsesudvikling. Der har været arbejdet med etablering af partnerskaber og studiekredse og særlige mødesteder, virtuelt som realt. Der har været udviklet formaliseret samarbejdsformer mellem praktklærer og linjefaglærere om udvikling af de studerendes undervisningsfaglighed i naturfag. Konklusion: Partnerskabet har på flere fronter givet bidrag til naturfagsundervisningen i skolen og i læreruddannelsen. Det giver mulighed for en kobling mellem teori og praksis. Partnerskaberne kan på sigt komme til at definere nye roller for lærerne på skolen, lærerne i læreruddannelsen og for de studerende.

Poulsen, C. og Ustrup, L.(2010) <i>Fra praktikerfaring til professionsudvikling</i>. Silkeborg.	Formålet har været at integrere fagene historie, almindidaktik og praktik for derigennem at skabe en klarere syntese mellem uddannelsens forskellige komponenter. Samtidig har man lagt vægt på, at integrere arbejdsformer og systematikker, der sigter mod kravene i en akademisk professionsbacheloruddannelse specielt med hensyn til indsamling af data gennem systematik, bearbejdning og analyse. Hypotesen har været, at når lærerstuderendes i forbindelse med praktikken arbejder med den empiriske dimension ud fra en rammesat metode og tilgang, der tager afsæt i situeret læringsteori, bidrager det væsentligt til de studerendes evne til både at reflektere over praksis og til at arbejde med mål, dokumentation og evaluering af egen læring. Konklusioner: De studerende kan i højere grad begrunde sig selv som historielærere på en mere reflekteret måde, og er stand til at sætte historiefagets formål og mål i sammenhæng med didaktisk og pædagogisk refleksion. De studerende fokuserer dermed ikke kun på, hvordan de rent metodisk løser en undervisningsopgave. De studerende har flyttet fokus fra bekræftelse som ” en god nok lærer” til en optagethed over undervisningens mere komplekse kontekst. De studerende er blevet i stand til at inddrage forskellige evalueringmetoder i relation til deres undervisning. De studerende har oplevet, at teorien er med til at udvikle deres fagtænkning, deres læringsforståelse- og undervisningsforståelse. Viden, begreber og metoder fra fagene, iscenesat gennem pentagonen(Stray Jørgensenog Reinecker), giver de studerende en mere dybdegående indsigt i såvel teori som praksis. Det er muligt i læreruddannelsen at lære de studerende at være undersøgende og analytiske som led i deres professionskompetence.
Rasmussen J. Fibæk Lauer- sen, P. Kruse, S., Hede- gaard Bruun, T., Thingholm (2009). <i>Ekspert i undervisning: Rapport over første år i et forsknings- og udviklings- arbejde vedrørende samspillet mellem teori og praksis i lærer- uddannelsen</i>. 1. delrapport. Forskningsrapport. Køben- havn: Danmarks Pædago- giske Universitetsskole, Aar- hus Universitet.	Formål: - at udvikle mulige løsninger på den problematiske, svage sammenhæng mellem teori og praksis - at udvikle bedre modeller for sammenhængen mellem teori og praksis i læreruddannelsen. - at bidrage med en styrket efteruddannelsesindsats for undervisere på lærer- uddannelsen og praktiklærere(det er specielt pga. af denne hensigt at projektet er medinddraget her). I projektet har man (på flere læreruddannelser samtidig)arbejdet med forskelli- ge muligheder for syntesedannelse i læreruddannelsen gennem knytning af stærke- re bånd mellem skole og læreruddannelse. I den forbindelse har der været fokus på at styrke både praktiklærere, undervisere og studerende i at udvikle praksis gennem inddragelse af relevante forskningsresultater. En styrkelse, der har været med til at kvalificere alles refleksioner over egen og andres praksis og dermed bidraget til fortsat professionel udvikling. I projektet har man arbejdet med for- skellige tiltag til syntesedannelser i læreruddannelse fx i form af kommunikative fora eller mødesteder (fx trepartsamtaler). Der er blevet arbejdet med en mere problemorienteret indgang til og bearbejdning af praktikken. Ligeledes har der været arbejdet med studentproduktter i relation til praktikken efter første årgang, bl.a. i form af problemorienterede og empirisk baserede opgaver og posters. Indsatsen vedrørende trepartsamtalen har bl.a. gået på at præcisere de tre par- ters roller og opgaver, herunder, at understrege og udvikle de studerendes hoved- ansvar for samtalen. Resultaterne vurderes positivt, om end det stadig er læreruddannelsens under- visere, der tager teten i samtalerne. Praktiklærerne indtager overvejende, men med nogen variation, en tilbageholdende rolle i samtalerne. Forklaringen på at lærer- uddannelsens undervisere let kommer til at styre samtalen rettes dels mod den statusforskel, der er mellem parterne, dels mod den problematik, at de studerende

	ikke af sig selv kobler deres praksis til teori, hvorfor underviserne føler, at de må sætte den på dagsordenen, for at sikre at den didaktiske og faglige teori også er bevidst for de studerende i praktikken. I trepartsamtalerne tematiseres helt overvejende praksisviden og kun i beskedent grad professionsviden. Der er kun få eksempler på inddragelse af forskningsviden, og dette er så på initiativ af læreruddannelsens undervisere. Det samme er tilfældet for tematisering af professionsviden, som de studerende dog indimellem bidrager til tematisering af. Praktiklærerne bidrager alene med praksisviden. Der er ganske stor variation i praktiklærerens deltagelse i samtalerne, når professionsviden tematiseres. I forhold til produkter anbefales det bl.a., at man overvejer de læreruddannelsesdidaktiske begrundelser for krav og rammer, til produkterne, og at forventningerne til disse produkter tydeliggøres, herunder forventninger til teorigrundlag, metode, observation og dokumentation af praksis, problemorienteringens karakter og funktion, vidensformer og hvilken form for kobling, der ønskes mellem begreber/teorier og praksisbeskrivelser / observationer. En generel pointe har været, at det kan være hensigtsmæssigt at være opmærksom på, hvilken type teori, der arbejdes med i uddannelsen og hvordan man arbejder med at forholde sig til praksis i uddannelsen og i skolen.
Rasmussen, J. (2007). Trepartsamtalen - et forsøgs- og udviklingsarbejde. PUC, CVU Midt-Vest.	Projektet har haft fokus på at udvikle kommunikative fora, hvor viden fra linjefag og pædagogisk viden kan anvendes i praktikken. I den sammenhæng har der været fokus på trepartsamtaler (som en konsekvens af treklangstænkningen som en syntese af fag, didaktik og praktik) i relation til en projekt- og problemorienteret tilgang til praktikken. Forventningerne til de tre parter i samtalen er forskellige. Underviseren fra læreruddannelsen forventes at kunne bidrage med viden, der refererer til såvel uddannelsesforskning som pædagogisk praksis og være i stand til at balancere forholdet mellem forskning og pædagogisk praksis i form af at være anvisende for pædagogiske praksisinterventioner. Praktiklæreren forventes at beherske praksiskoden brugbar/ ikke brugbar . Erfaringer: samtalerne var kendetegnet ved at forgå i hverdagsterminologi med begrænset omfang af (professionsfagterminologi). Der blev kun i beskedent omfang brugt viden, begreber og ræsonnementer fra faglig, fagdidaktisk og pædagogisk litteratur i samtalerne. Den anvendte viden kom først rigtig i spil efter praktikken i rapporterne. Gode erfaringer med sammenkædning mellem de studerendes problemformulering for praktikopholdet, praktikopholdet og praktikopgave men potentialer udnyttes ikke fuldt ud. Samtalerne ses som et værdifuldt forum for kobling mellem teori og praksis. Der synes at være en vis rolleusikkerhed mellem undervisere på læreruddannelsen og praktiklærere. Projektet havde til hensigt at identificere særlige problemstillinger, der kunne tages i betragtning ved en videreudvikling af konceptet. Projektet der efterfulgte var projekt ”ekspert i undervisningen”.
Stougaard B.(2009) <i>Naturfagene og de alternative læringsmiljøer. I Naturfagsdidaktik i anvendelse: fra forskning til praksis i 13 CAND-projekter.</i> VIASystem. Århus	Projekt om samarbejde med alternative læringsmiljøer Etablering af videndeling og forventningsafstemning mellem alternative læringsmiljøer og folkeskolen med henblik på at udvikle brugen af alternative læringsmiljøer, således at de faktisk bliver <i>læringsmiljøer</i> Man har undersøgt de uformelle læringsmiljøers forventninger til lærerne, herunder i hvor høj grad besøgene i uformelle læringsmiljøer indgår i et samlet forløb, og hvordan lærerne selv vurderer vigtigheden af inspiration og samarbejde forud for besøg. Konklusion: Ud fra de uformelle læringsmiljøers synsvinkel er lærernes invol-

	vering og vilje til samarbejde og deres forberedelse af eleverne de vigtigste parametre for et godt besøg/udbytte. Der er behov for klarhed over lærernes professionelle intentioner med besøget og det bør kommunikeres ud, ligesom skolerne må kende til de strategier, som de uformelle læringsmiljøer har. Anden fase i projektet indebar involvering af lærerstuderende, som skulle udarbejde undervisningsmateriale, der skulle inddrage uformelle læringsmiljø m.m. Senere blev projektet udvidet for de studerende til at involvere deres praktik og dermed praktikskoler. Her udarbejdede de studerende undervisningsplaner til praktik i samarbejde med det uformelle læringsmiljøes formidlere. Projektet viste, at lærerstuderende udviklede vigtige fagdidaktiske kvalifikationer i samarbejde med uformelle læringsmiljøer.
Søndergaard, P.(2009)<i>Professionelle standardkompetencer</i>. Silkeborg	Projektet omdrejningspunkt var at skærpe opmærksomheden på det professionelle kompetencebegreb, uden at det fører til en instrumentalisering af dannelse. En underviser fra læreruddannelsen og tre lærere fra folkeskolen forholdte sig til professionelle standardkompetencer med hensyn til, hvordan de kan udvikles og evalueres i læreruddannelsen. Udviklingsarbejdets hensigt var at bidrage til forståelse af, hvordan man kan identificere 'Professionelle Standardkompetencer', og af hvordan de kan evalueres. Konklusioner: Komplekse og professionsspecifikke kompetencer må være til rådighed i praksisfeltet og kun dygtige professionelle kan skønne og vurdere om kompetencerne er opnået og i hvilken grad. Det synes muligt at koble kompetencebegreb til dannelse på en måde, der ekskluderer en instrumentalisering af dannelse, forudsat at man knytter teori til praksis på en særlig facon. Det fordrer - At man forstår 'dannelse' (læreruddannelse) som teori fra og for praksis. - At man forstår forskning som opdagelse fra praksis for teoretisk refleksion. - At man forstår pædagogisk praksis som meget større, men allerede heuristisk vejledt af pædagogisk teori. Derudover konkluderes det, at det forekommer plausibelt, at en dannelsesmæssig 'taylorisering' af lærerkompetencer kan hjælpe lærerstuderende og praktiklærere til et nødvendigt overblik over lærerarbejdets udfordringer.
Thorning, T.(red.)(2008)<i>Treklang i læreruddannelsen – Et udviklingsarbejde om det integrative samarbejde mellem pædagogiske fag, KLM, linjefag og praktik</i>. Skive. Godiksen, J.(2010) <i>Erfaringer med 0,2- et samarbejde som platform</i>. I Jensen, P., Rasch-Christensen, A. og Staugaard, H.J.(red.) <i>Ekspert i undervisning</i>. Profession og praksis Forlaget UP. (Skive) Thorning, T.(2010) <i>Jeg bærer</i>	Integration og samspil mellem fag og praktik har været omdrejningspunkt i projektet. Projektet har arbejdet med tematisk samarbejde mellem pædagogiske fag, linjefag og praktik specielt på 1. årgang i læreruddannelsen. Der har bl.a. været fokus på ugepraktik forløb, erfaringsopsamlingsmetoder med dertil hørende undervisning, krav om formidling dels i form af posters("svendprøve") dels i form af didaktikrapport ud fra en af praksis opstået problemformulering. I formidlingen har de studerende bestræbt sig på at beskrive, analysere og forstå praksis. Erfaringer: De studerende bruger praksisbeskrivelser m.m., men refleksionsniveauet mangler i nogen grad. Der er tale om et empirisk udgangspunkt for analyse af praksis og didaktikrapporten kan facilitere god treklang for de studerende. Den egentlige praktikdag over en periode giver anledning til iagttagelser med efterfølgende analyse, hvor teori inddrages. De studerende har oplevet sammenhæng mellem teori og praksis og efter udarbejdelse af didaktikrapporten synes også sammenhæng mellem teori og praksis, at blive synlig i undervisningen på seminarieret. Treklang kan således opnås i didaktikrapporter, hvis underviserne tydeligt stiller krav om det og underviserne er synlige omkring det bl.a. ved at give eksempler. Praktikrapporten giver gode fordybelsesmuligheder, men nogle har svært ved

<i>med smil min byrde.</i> I Jensen, P., Rasch-Christensen, A. og Staugaard, H.J.(red.) <i>Ekspert i undervisning.</i> Profession og praksis Forlaget UP. (Skive)	at se professionsperspektivet i rapporten. Udvalgte pointer/ anbefalinger: God ide med iagttagelsesforløb i forbindelse med ugentlig praktikdag. Fokus på erfaringsopsamlingsmetoder har været godt, men der kunne være behov for øget metodebevidsthed. Der kan arbejdes med, at empirien i rapporterne bliver mere synlig og styrende for problemformuleringen. Det skriftlige må suppleres med mundtlige fremlæggelser. Både skriftlig og mundtlig respons har fordele. Man bør være åbne for enstrengede eller flerstrengede faglige dimensioner i problemformuleringer, hvis ikke kan det blive et kunstigt teoretisk-reflektorisk projekt.
Ubbesen, I.(2006) <i>Musiklytning.</i> Århus.	Et projekt hvor klasser fra folkeskolen blev inviteret til at deltage i undervisningen på to musik linjehold på læreruddannelsen. Her underviste de studerende klassen i musiklytning som forberedelse til en koncert med Aarhus Symfoniorkester. I tilknytning til undervisningen foregik der på linjeholdet faglige og didaktiske drøftelser, mens en anden del af den forberedende undervisningsplanlægning foregik og opstod i mødet og samarbejdet med musikere fra Aarhus Symfoniorkester. I musikformidlingen benyttede de professionelle kunstneriske ildsjæle sig ikke af didaktiske planlægnings-modeller. Dette førte til interessante kulturmøder og dialoger mellem studerende og Aarhus Symfoniorkester.
Vilslev Pedersen, B.(2009) <i>Aktionslæring vedrørende brug af praktikportfolio hold 27.34.</i> Århus	Aktionslæringsprojekt om portefolio som middel til læring og dokumentation. Hensigten har været at undersøge mulighederne for at forene portefolioens læringspotentiale med bestemmelserne om dokumentation som vurderingsgrundlag for den studerendes praktikbedømmere. Et stamhold på læreruddannelsen har arbejdet med portefolio i den åbne definition på portefolio og arbejdet med den i overensstemmelse med Dysthes fire kendetegn. Aktionslæringsprojektet gik ud på at udvikle praktikportfolio som redskab i uddannelsen, hvor de studerende selv var med til at fastlægge rammer og indhold for portefolioarbejdet. Konklusion: Gennem bevidst og intensivt arbejde fik holdet ændret deres oplevelse med portefolio som læringsredskab i uddannelsen fra udelukkende at være et instrumentelt og pålagt forehavende til en oplevelse af et meningsfuldt studiearbejde. Studenterindflydelse er centralt for arbejdet med portefolio. Vigtigt for det positive resultat har været, at de studerende har deltaget i beslutningsprocessen om, hvordan de kunne gøre portefolioarbejdet til en læringsproces, de fandt meningsfuld og samtidig leve op til kravene om dokumentation. Det pointeres, at man institutionelt - både som uddannelsesinstitution og skole - skal være forsigtig med at fastlægge bestemte måder at forvalte arbejdet på, men i vid udstrækning give plads til alternative ideer. En elektronisk portefolio må give mulighed for at arbejde med en række forskellige genrer i studiet. Det anbefales bl.a., at institutionen fortløbende erhverver sig viden om studerendes udbytte af portefolioarbejdet, og at institutionen forholder sig kritisk til portefolioarbejdets tidsperspektiver for både lærere og studerende i lyset af formålet med læreruddannelsen.
Wagner, L. (2009) <i>Dannelse til medborgerskab- et potentiale i skolens religionsundervisning? Rapport over udviklingsarbejde i</i>	Projekt med fokus på at undersøge, om religionsundervisningen i skolen har et potentiale for at danne til medborgerskab. Projektet involverede en 8. og en 9.klasse og dets kristendomskundskabslærere samt et liniefagshold i kristendomskundskab/religion.

<i>kristendomskundskab/ religion.</i> Århus	Underviseren fra læreruddannelsen stod for undervisningen i folkeskolen med observation og kritik fra folkeskolelærerne. Folkeskolelærerne bidrog med opfindsomhed i idéfasen samt konstruktiv kritik i evalueringsfasen. Problemstillingen var: Kan der peges på religionsfagligt indhold og særlige fagdidaktiske tilgange, der sammen med eksemplariske former og principper kan være med til at danne skolens elever til medborgere? Læreruddannelsens underviser udarbejdede baggrundsmateriale og forslag til undervisning. Derefter blev der fulgt op på dette i linjefagsundervisningen. Her beskæftigede man sig med og forholdt sig til den principielle diskussion om medborgerskab og religionsfaget kunne forenes. Man arbejdede konkret med udviklingen af det, af underviseres beskrevne, konkrete afprøvede undervisningsforløb i folkeskolen med fokus på læreroplæg, indhold, form, resultater samt arbejdsformer i faget religion. Endelig blev der introduceret et gruppearbejde, hvor hver gruppe fik tildelt en af de afholdte lektioner i folkeskolen, som gruppen skulle komme med forbedringsforslag til.
Witzel Clausen, S. (2010). <i>Kan praksis ændres gennem aktionslæring?</i> I Madsen, B. m.fl. (2010) <i>Aktionslæringens DNA</i>. VIA Systime. (Århus)	Projekt om aktionslæring sat i relation til skolebaseret udviklingsforløb for natur-tekniklærere. Forløbet blev bl.a. foranlediget af rapporterne "Et fælles løft" (Fremtidens Naturfaglige uddannelser (FNU- rapporten), hvor man pegede på behovet for skolebaserede udviklingsforløb for at sikre, at lærere fra samme skole eller kommune deltog i et efteruddannelsesforløb. Projektet bestod af en kursusdel, kombineret med en udviklingsdel, hvor deltagerne gennemførte udviklingsarbejde på egen skole. Ideen var at inddrage aktionslæring som en metode til fagdidaktisk udvikling. Underviseren havde forskellige roller i forløbet: en mere traditionel undervisnings rolle og rollen som gruppe- samtalekonsulent, hvor opgaven var at initiere læreprocesser i natur- og teknik lærernes aktionslæringsgrupper inden for et givent problemfelt, som tog udgangspunkt i deltageres daglige praksis. Erfaringer: Deltageres faglige baggrund kan have betydning for, i hvor høj grad de føler, at de kan mestre deltagelse i et udviklingsprojekt inden for et givet fagområde. Hvis deltagerne ikke er uddannet i linjefaget, synes deres forventninger om mestring (self-efficacy) af faget at være lille, og dette smitter af på, hvordan man oplever egne evner til at varetage udviklingen af faget på skolen. En vigtig faktor er forpligtigelsen over for læringsgruppen. Selvrefleksionen fyldte ikke ret meget. Deltagerne fik fagligte input og oplevede det som positivt og givende at arbejde med udvikling af faget. Forløbet havde ikke givet en her- og nu effekt på selve undervisningen i folkeskolen, men menes på sigt at have givet mere kvalificerede lærere med større potentiale for at udvikle faget fremover. Deltagerne følte, de havde et godt udgangspunkt for at videreudvikle faget fremover, og ville det gerne. Der skete en udvikling af den naturfaglige kultur på skolen, men det kræver at deltagerne har et ejerskab til processen. Vigtigt at vejlede deltagerne således at deres individuelle projekter bliver overskuelige i omfang. Resultatet af et sådan forløb afhænger ligeledes en del af de sociale og organisatoriske forhold på skolen. Der er tale om en langvarig proces, som ikke kun varer et års tid, derfor må der være opbakning fra skolekultur og ledelse. Lærere med "manglende" faglighed har også lav motivation og self-efficacy, og det kan påvirke deres indstilling til at indgå i et udviklingsarbejde, der anvender aktionslæring som metode. Også underviseren har været subjekt for aktionslæring: bedre indblik i skoleverdenen og professionen, større indsigt i de problematikker, der rører sig i pro-

	fessionsfeltet bl.a. gennem forløbets ligeværdige dialoger, hvilket smittede af på den almindelige grunduddannelse i form af større perspektiverings og eksemplificeringsmuligheder i forhold til den fagdidaktiske undervisning.
Østergaard, K., (2005) <i>Integration af IKT i matematikundervisningen</i>. Århus	Projektet har haft fokus på at udvikle anvendelse af IT i matematikundervisningen med henblik på forbedring af elevernes læreprocesser. Der har været tale om et samarbejde mellem læreruddannelsens undervisere og fire folkeskolelærere. Man har holdt fire mødesteder, hvor indholdet var en kombination af oplæg af læreruddannelsens undervisere, erfaringsudveksling, udvikling af konkrete forløb til undervisningen og diskussion af litteratur. Møderne har været spredt over hele skoleåret, og afholdt i forbindelse med afprøvelse af forskellige undervisningsforløb, altså en form for aktionslæringsproces. Der har derudover været en spørgeskemaundersøgelse af elevernes motivation og udbytte i slutningen af forløbet.